

**GESTIÓ MIGRATÒRIA DE LA UNIÓ EUROPEA:
ELEMENTS FACILITADORS I OBSTACULITZADORS CAP AL
COMPLIMENT DE LA SOCIETAT ENUNCIADA**

Quins casos d'èxit de rutes migratòries segures cap a la Unió Europea trobem, i com ens poden guiar a l'hora d'elaborar polítiques migratòries que garanteixin la dignitat i seguretat de les persones?

Luisa Sánchez Vázquez

Dra. Lena de Botton

Treball de final de grau

Grau en Sociologia

AGRAÏMENTS

Als meus pares, per migrar i oferir-me una vida plena d'oportunitats

*A la meva àvia, immigrant i de pare immigrant, per ensenyar-me el que és ser
"d'aquí i d'allà"*

Gràcies mama per animar-me a travessar totes les fronteres que volgués

Gràcies papa per ensenyar-me a estimar una terra sense haver-hi viscut mai

I. RESUM I PARAULES CLAU

El present treball revisa quines són les principals rutes migratòries d'entrada a la Unió Europea, així com la resposta institucional que els països membres han fet en els darrers anys fins al present. Es remarquen les rutes pel mar Mediterrani, per ser les més perilloses, i s'analitza la relació de les polítiques aplicades amb els canvis en els fluxos migratoris.

Tanmateix, analitza com ha canviat el discurs institucional europeu, des de postures més humanistes cap a postures més securitàries; alhora que això suposa un element obstaculitzador tant per preservar la vida i dignitat de les persones que migren.

Amb l'objectiu de proporcionar eines cap a l'elaboració d'unes polítiques migratòries europees que respectin la dignitat i vida de les persones, s'han mostrat casos d'èxit, en els quals s'han obert rutes migratòries segures. S'assenyala la societat civil com un actor clau i on poden trobar-se ingredients que orientin a escala institucional.

L'asil és un dret universal. Perquè la Unió Europea sigui una illa de drets i no una fortalesa, cal expandir aquests drets i no pas restringir-los a una part de la societat. Com la UE gestioni la migració, tindrà molt a dir en el model d'Europa que tindrem.

Paraules clau: immigrant, refugiat, Mediterrani, rutes segures, Unió Europea, legislació, casos d'èxit.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	2
I. RESUM I PARAULES CLAU	3
II. INTRODUCCIÓ	6
1. Justificació del tema d'estudi	6
2. Una breu contextualització	6
2.1. Refugiat o migrant?	6
2.2. Xifres	7
2.3. Drets humans i aliances per la pau	8
2.4. Unió Europea	8
2.5. Perills per a les persones en moviment	9
2.6. Beneficis de la immigració i casos d'èxit en l'establiment de rutes segures	9
3. Objectius	10
4. Pregunta de recerca	10
5. Metodologia	11
III. COS	14
1. Legislació en matèria migratòria a la Unió Europea (UE)	14
2. Estat de la qüestió	16
2.1. Obtenció de dades	16
2.2. Rellevància i reptes de la governabilitat de les fronteres de la Unió Europea	17
2.3. Crítiques a la legislació migratòria de la Unió Europea	18
2.3.1. FRONTEX com agència de vulneració de drets humans des de la UE	20
2.4. Nou Pacte de Migració i Asil (2024)	21
2.5. Canvi d'enfocament: necessitat dels Estats de fixar-se en la societat civil	22
2.6. Discursos migratoris alternatius al securitari	23
2.7. Redibuixant l'imaginari dels migrants. Casos d'èxit: Riace (Itàlia)	24
3. Resultats	25
3.1. Migracions internacionals al món	25
3.2. Migracions internacionals cap a la UE	30
3.3. Casos d'èxit: societat civil com mecanisme de solidaritat migratòria	39
3.3.1. Sistema de padrinatge privat canadenc	39
3.3.2. Iniciatives privades	39
3.3.3. Zones en perill de despoblament com escenari per allotjar refugiats	40
3.4. Casos d'èxit. Ucraïna, la prova de que sí és possible actuar institucionalment davant situacions d'emergència	40
4. Anàlisi	41
4.1. Respecte a les principals rutes migratòries i els seus perills	41
4.2. Respecte les polítiques migratòries de la UE	42
4.3. Respecte els casos d'èxit en rutes migratòries segures	44
IV. CONCLUSIONS	46
1. Ampliació per a futures investigacions	47
V. REFERÈNCIES	48
1. Referències acadèmiques	48
2. Altres referències	49

VI. ANNEX	53
1. Cites	53
2. Abreviacions	54

II. INTRODUCCIÓ

1. Justificació del tema d'estudi

La migració és un fenomen que ha acompanyat a la humanitat des del seu inici, és inconcebible entendre el món tal com el coneixem ara sense aquestes. Si bé els límits territorials de les zones establertes com a pròpies (territoris comunals, ciutats estat, imperis, Estats Nació...) ha sigut objecte de disputes constants, el control del flux de persones entre fronteres ha assolit un rol protagonista com a preocupació política, econòmica i social contemporània a occident, arribant a convertir-se el control de fronteres i la (im)possibilitat de creuar-les una eina geopolítica (Stoffelen, 2022).

Si bé és cert que la majoria de les migracions es duen a terme sense traspasar fronteres internacionals i, dels qui les creuen, la majoria ho fa als països adjacents. L'objecte d'estudi per aquest cas, però, se centra en les rutes migratòries que es duen a terme a través del mar Mediterrani, la qual és actualment la ruta migratòria més perillosa del món, arribant-se a descriure com el cementiri sense tombes o una de les fosses comunes més gran del planeta.

Els motius darrere d'això són diversos, però, els qui emprenen aquesta perillosa ruta migratòria solen tenir com a destí la Unió Europea (UE) i, sovint, intenten arribar al territori europeu sol·licitant protecció internacional per fugir de situacions que posen en risc la seva vida. És per això, que les polítiques migratòries aplicades per part dels països membres té un paper rellevant a l'hora de (1) facilitar o reduir el nombre de persones que moren travessant aquesta perillosa ruta i (2) assegurar el compliment del dret internacional, garantint la protecció d'aquells qui tenen el dret a rebre-la.

Amb el present treball es pretén fer una anàlisi de quines són les principals rutes migratòries d'entrada a la UE, fixant-nos en aquelles fetes posant en risc la vida de qui les transita; així com un seguiment de les polítiques migratòries aplicades al llarg dels darrers anys; i una anàlisi de casos d'èxit en persones que han pogut evitar posar en risc la seva vida, amb la intenció de detectar elements per a l'orientació de futures polítiques migratòries on es posi l'èmfasi a salvaguardar la vida de les persones i en el compliment del dret internacional, oferint rutes migratòries segures a qui les transiten.

2. Una breu contextualització

2.1. Refugiat o migrant?

En l'era dels Estats Nació i la burocràcia, la situació d'una persona en moviment és molt diferent segons la categoria legal que se li reconegui i aquesta determinarà de manera directa quins seran els seus drets. Una de les principals distincions que es fa referent als immigrants és si ho són per motius voluntaris o no. Segons l'Alt Comissariat dels Refugiats

per Nacions Unides (UNHCR), refugiat és aquell qui fuig d'un conflicte armat o persecució i del qual rebutjar la seva sol·licitud d'asil és pràcticament una condemna a mort. Estan definits i protegits d'acord amb la llei internacional. Actualment, la legislació envers els refugiats la trobem en la Convenció dels Refugiats de 1951 i el seu Protocol de 1967. Els migrants (no refugiats), en canvi (segons la mateixa definició de UNHCR), escullen desplaçar-se, no necessàriament perquè la seva vida estigui en risc, però per voluntat de millorar les seves condicions de vida, ja sigui buscant feina, educació, trobar-se amb familiars... És a dir, tots els refugiats són migrants, però no tots els migrants són refugiats. Ambdós poden sol·licitar asil, però només se'ls concedeix als qui perilla la seva vida, és a dir, als refugiats.

Entitats com Amnistia Internacional recalquen que moltes persones es troben en situació de risc al país d'origen i, tot i això, no se'ls admet l'estatus de refugiat, la qual cosa els condemna a quedar sense protecció internacional (Amnesty International, 2024). Tanmateix, aquestes entitats advoquen per la no detenció i desemparament de sol·licitants d'asil, que queden molts cops atrapats durant mesos i inclús anys en centres d'internament, camps de refugiats o presons, a l'espera que es tramiti la seva sol·licitud.

2.2. Xifres

Per contextualitzar la magnitud dels fenòmens migratoris, cal especificar que l'any 2020, Nacions Unides va estimar que n'hi havia 281 milions de persones desplaçades internacionalment. Només l'any 2023 hi va haver 110 milions de persones forçades a fugir de les seves llars, l'equivalent a una de cada 73 persones mundialment. De totes elles, 36.4 milions tenen l'estatus legal de refugiats, xifra que s'ha duplicat en els darrers set anys segons informes de UNHCR de 2023.

Tot i que la majoria (el 57%) són desplaçats que no han travessat cap frontera internacional (anomenats IDP: Internally Displaced People), aquesta recerca se centra en les persones en moviment que travessen una o diverses fronteres internacionals intentant entrar en algun país membre de la Unió Europea per qüestions que posen en risc la seva vida. És a dir, persones que segons el dret internacional se'ls hauria de concedir l'estatus de refugiat i, per tant, tenen dret a rebre protecció internacional i asil a un país segur.

Es posa especial èmfasi en les rutes d'entrada a la Unió Europea a través del mar Mediterrani, per ser la ruta migratòria més mortífera del món. Segons la *International Organization of Migrants* (IOM), l'agència de Nacions Unides encarregada de qüestions migratòries, s'han comptabilitzat més de 60.000 desapareguts al món, concentrant-se la meitat al Mediterrani, i amb més de 1.000 a territori europeu.

2.3. Drets humans i aliances per la pau

L'any 1948, després de la barbàrie de la Segona Guerra Mundial, es va decidir redactar tot un seguit de drets humans aplicables a cada individu, l'anomenada Declaració Universal dels Drets Humans. Posteriorment, l'any 1976 i per votació, passa a ser llei internacional. És a dir, els 30 articles que s'hi enuncien són d'obligat compliment per a tots els països del món.

Amb el record de la Segona Guerra Mundial recent, molts països estaven interessats a garantir la pau, seguretat i estabilitat a les seves nacions, així com de reconstruir-les. Això va suposar un incentiu per a crear noves aliances internacionals. En aquest context de pau, a més de la Declaració Universal de Drets Humans, es van crear tot un seguit d'aliances tals com la Comunitat Europea de Carbó i Acer (*European Coal and Steel Community*) de 1951 formada per França, Alemanya, Bèlgica, països Baixos, Itàlia i Luxemburg. Posteriorment, l'any 1957 es va crear la Comunitat Econòmica Europea (*European Economic Community*), integrada pels mateixos països, amb la finalitat de crear un mercat únic i establir una moneda comuna. Paral·lelament, altres institucions europees es van formar, tals com la Comunitat Europea per l'Energia Atòmica. Finalment, amb aquesta finalitat declarada de garantir la seguretat i la pau es va crear l'any 1993 la Unió Europea (*European Union*), inicialment formada per 6 països i actualment conformada per 27, essent Croàcia l'última adhesió l'any 2013.

2.4. Unió Europea

La Unió Europea és sovint presentada com una illa de drets (Barker, et.al. 2022) i, si ens fixem en els seus objectius declarats, si bé és cert que fa una distinció pels objectius dins i fora de les seves fronteres, així ho és. Dins de les seves fronteres es declara: promoure la pau; els valors i el benestar dels seus ciutadans; combatre l'exclusió social i la discriminació; oferir seguretat, llibertat i justícia sense fronteres interiors, alhora que empra mesures adequades per protegir les seves fronteres exteriors per regular l'asil i immigració. Fora de les seves fronteres es declara: contribuir a la pau i seguretat; contribuir a la solidaritat i respecte mutu entre pobles, el comerç lliure i just, l'erradicació de la pobresa i la protecció dels drets humans, així com l'estricta respecte del dret internacional.

Però, com està la Unió Europea assolint els seus objectius alhora que gestionant els fluxos migratoris d'entrada a aquesta? L'any 2015 Martin Shultz, president del Parlament Europeu, va dir que: "la crisi actual dels refugiats mostra què passa quan hi ha menys Europa: la Mediterrània es converteix en una fossa comuna, a les fronteres passen escenes horroroses, hi ha culpa mútua i en tot això no s'ajuda a les persones que busquen protecció en la seva major necessitat" (Die Zeit, 2015).

Per a analitzar com la Unió Europea duu a terme la gestió migratòria dels sol·licitants d'asil i potencials refugiats, cal fixar-se en la legislació i en les accions que se'n deriven d'aquesta. En fer-ho, trobem dos marcs discursius envers aquesta gestió: d'una banda, el discurs humanitari amb èmfasi a la vulneració de drets i pèrdua de vides, liderat per diverses

organitzacions no governamentals i de rescat tals com Amnistia Internacional, No Name Kitchen, Missing Migrants Project, Human Rights Watch, Metges Sense Fronteres, Sea Watch, etc. D'altra banda, el discurs securitari amb èmfasi al control de fronteres davant del perill que comporten els migrants per a les societats d'arribada, liderat pels estats membres de la UE.

2.5. Perills per a les persones en moviment

Tant si es fuig d'una situació de perill (pel cas dels refugiats) com si es migra buscant millors oportunitats econòmiques, laborals o educatives (pel cas dels immigrants); per a moltes persones, sortir de les seves fronteres no els posa en una situació de millora, sinó que s'esdevé en un procés de concatenació de diferents tipus de violències i de durada indeterminada. El camí del migrant està ple de perills: a ser detingut, a caure víctima de tràfic de persones, a estar exposat al fred, fam, malalties, etc. Però l'arribada a sòl de la Unió Europea no posa fi a aquesta situació.

Dins de territori europeu es cometent il·legalitats tals com els *pushbacks*, els quals són tot aquell conjunt de mesures adoptades pels Estats per obligar als migrants (inclosos sol·licitants d'asil) a retornar o bé d'on van sortir (mitjançant deportacions directes) o bé empenyer-los fora de les seves fronteres, negant-los qualsevol possibilitat d'avaluació individual sobre la seva necessitat de protecció. Sovint, quedant atrapats a tercers països sense poder assegurar la seva seguretat ni sol·licitar l'asil (el qual és un dels drets recollits a la Declaració de Drets Humans). Segons els testimonis i proves recollits per entitats que es troben a fronteres d'entrada a la Unió Europea com Espanya, Croàcia i Grècia, els *pushbacks* sovint inclouen detencions arbitràries, violència per part dels cossos de seguretat fronterera, robatori d'objectes personals i humiliacions (Barker, et.al.2022).

2.6. Beneficis de la immigració i casos d'èxit en l'establiment de rutes segures

Espanya és el segon país europeu amb una taxa de natalitat més baixa (darrere de Malta) i una esperança de vida més alta (darrere de Suïssa). Des del segle VIII i fins als 2000, Espanya era una regió d'emigrants i no pas d'immigrants. La bombolla immobiliària i el ràpid creixement econòmic dels primers anys del segle XXI van requerir molta mà d'obra, per la qual cosa milions de persones van marxar de Llatinoamèrica cap a Espanya, així com de zones rurals a les grans ciutats dins del mateix país, contribuint al fenomen del buidatge de zones rurals. El 75% dels pobles petits han experimentat una reducció de la població en la darrera dècada, la qual cosa suposa un repte per al manteniment dels serveis (com escoles i centres de salut) en aquestes regions (Burguen, S. 2024).

Aquesta situació descrita a Espanya és extrapolable a tota la UE. Per això la immigració es presenta com l'únic element que frena la reducció de la població, esdevenint indispensable pel manteniment de les societats europees.

3. Objectius

El present treball té com a primer objectiu enunciar quines són les principals rutes d'entrada a la Unió Europea i com es duen a terme. Es posarà èmfasi en aquelles que es donen de manera forçada, és a dir, que es duen a terme per raons que posen en perill la pròpia vida dels individus al seu lloc d'origen i, que segons el dret internacional, tenen el dret a sol·licitar l'asil i que se'ls reconegui l'estatus de refugiat.

Com a segon objectiu, es pretén fer una anàlisi de les mesures emprades per part de la Unió Europea d'ençà que es legisla en matèria migratòria, és a dir, des del Consell de Tampere a 1999, per a avaluar si aquestes tenen èxit o no. I, en cas negatiu, poder posar llum sobre quina direcció haurien de prendre. Per fer-ho, es detectaran casos d'èxit de rutes migratòries segures.

L'objectiu final, doncs, és poder orientar als països membres de la Unió Europea cap a polítiques migratòries que compleixin amb el dret internacional i salvaguardin les vides de les persones en moviment.

- 1) Enunciar les principals rutes migratòries emprades per entrar a la Unió Europea i quins són els perills per a la vida o dignitat de les persones que les transiten
- 2) Avaluar polítiques aplicades durant els darrers anys per part de la UE (1991 - present)
- 3) Posar llum sobre els casos d'èxit en rutes migratòries segures, per a l'orientació en l'elaboració de polítiques migratòries per part dels països membres de la UE que salvaguardin la vida de les persones en moviment

4. Pregunta de recerca

Quins casos d'èxit de rutes migratòries segures cap a la Unió Europea trobem i com ens poden guiar a l'hora d'elaborar polítiques migratòries que garanteixin la dignitat i seguretat de les persones?

5. Metodologia

El present treball es tracta d'una recopilació bibliogràfica, així com una investigació per a trobar casos d'èxit en referència a la gestió migratòria de la UE. Ha estat realitzat entre març de 2024 i gener de 2025. L'enfocament s'ha fet en les rutes migratòries forçades i en com aquestes són rutes perilloses degut a la manca de rutes segures. Tanmateix, s'ha fet un treball d'investigació per a trobar casos d'èxit que hagin pogut salvaguardar aquests riscos i que, alhora, serveixin en l'orientació cap a una elaboració de millors polítiques migratòries (entenent millors com a què tinguin correspondència amb l'enunciat per la UE de complir amb el dret internacional, i que es reconegui l'estatus de refugiat als qui fugen de situacions de perill), la qual és alhora la nostra pregunta de recerca.

Per a la recopilació d'informació, s'ha fet un recull d'informació en tres blocs:

En primer lloc, per a tenir una imatge de la realitat a les fronteres, s'han analitzat fonts primàries de recopilació de testimonis a les fronteres elaborats per entitats que basen la seva acció a rescatar persones a la deriva al mar Mediterrani, així com de proporcionar-los assistència mèdica, sanitària i alimentària, a les persones en moviment cap a la UE i entre fronteres de la mateixa UE (Sea Watch, 2024; No Name Kitchen, 2024). Tanmateix, també s'ha fet recerca en fonts secundàries de recopilació i d'anàlisi de les fonts primàries abans esmentades d'entitats que aborden qüestions migratòries, sigui com a temàtica principal o com a una de les que abracen (Médecins Sans Frontières, 2024; Human Rights Watch, 2024; Human Rights Watch, 2020; Amnesty International, 2024; Organización Internacional para las Migraciones, 2022). Cal destacar que és en aquest primer grup on s'han trobat propostes de millora per a la rectificació i elaboració de polítiques migratòries que repercuteixin en rutes migratòries segures i el compliment del dret internacional.

En segon lloc, s'ha fet una recerca cap a articles científics indexats a la base de dades *Web of Science* i relacionats amb el tema d'investigació, tant de font primària com secundària. Cal destacar que en buscar articles relacionats amb la migració, els resultats obtinguts fan èmfasi en la situació de desigualtat i en les vulneracions de drets que es cometen per part dels Estats enfront de les persones en moviment, però sense oferir alternatives de millora. Per a trobar articles que plantegin escenaris resolutius, cal buscar específicament amb termes tals com "*safe routes*" i "*success*". En resum, aquest segon bloc de fonts d'informació ha resultat molt menys profitós quant a la recerca de propostes de millora que no pas el primer, però sí que ha ofert molta informació respecte a les vulneracions de drets humans i les contradiccions en les que es troba la Unió Europea el que s'enuncia i el que es realitza.

En tercer lloc, i on menys incidència s'ha fet, però sí que s'ha analitzat, ha sigut cap a mitjans de comunicació, amb la finalitat de tenir un altre enfocament i punt de vista; així com per veure de quina manera es presenten els missatges que rep la població, en referència a les persones que intenten entrar als països membres de la UE.

Tanmateix, s'han emprat fonts primàries per a conèixer la legislació, alhora que s'ha recorregut a fonts secundàries per facilitar el seu accés, en especificar quins subapartats concrets feien referència a l'esmentat.

Pel que fa a els resultats, s'han proporcionat resultats quantitatius extrets de fonts de dades oficials, emprant principalment dades de IOM i UNHCR, però també de l'Eurostat, EU Comission, EU Council, EUAA, el Ministeri d'Interior d'Espanya, Frontex i el Migration Data Portal; amb l'objectiu de mostrar la magnitud de la temàtica abordada. S'han emprat dades qualitatives per, a través de casos concrets (com es fa en l'anàlisi de casos d'èxit) poder fer una anàlisi més detallat de la situació de les persones en moviment i com interactuen amb la societat civil. D'aquesta manera es pretén donar una comprensió més holística de la realitat migratòria cap a la UE.

En l'elaboració del treball es va fer també un petit treball de camp, el qual va incloure dues entrevistes a persones procedents de Palestina i que porten al voltant de vint anys vivint a Barcelona, així com una entrevista a una noia de Tunísia que porta 7 anys vivint a Barcelona. Es va prendre la decisió metodològica d'ometre aquestes entrevistes per falta de temps en l'extracció d'informació d'aquestes, així com per no haver fet una selecció de perfils en base a allò que es buscava i, per tant, no s'adequen a l'objecte d'estudi. Pel cas de la primera, és palestina amb passaport israelià, pel que amb aquesta nacionalitat pot viatjar sense obstacles cap a la UE. Pel cas de la segona, va ser el seu pare qui va migrar mitjançant un visat d'altament qualificat i, posteriorment, ella va arribar a Barcelona a través de la reagrupació familiar. Pel tercer cas, va migrar directament des de Tunísia amb un visat d'altament qualificat.

Si bé és cert que la possessió de determinats passaports i el visat d'altament qualificat són garanties de rutes migratòries segures, s'ha pres la decisió metodològica de no explorar-les, ja que són vies segures només transitables per a una part de la població i, el que es pretén en aquest treball de recerca, és proporcionar orientacions cap a rutes migratòries segures d'accés per a tothom. El rerefons d'aquest, és que el mer fet de ser persona ja ens fa mereixedors de drets.

Es van fixar tres objectius, el primer orientat cap a entendre quina era la temàtica a tractar. En aquest, es pretén enunciar les principals rutes migratòries emprades per entrar a al UE, així com detectar quins son els perills per a la vida o dignitat de les persones que les transiten. Inicialment es van detectar perills més visibles, com els riscos que comporta emprar un mitjà de transport insegur com pot ser una embarcació inadequada; però posteriorment es van detectar riscos no tan visibles com la instrumentalització dels migrants o la deformació de l'imaginari dels migrants, cosa que facilita que se'ls deshumanitzi.

El segon objectiu estava orientat a entendre com fa la UE la gestió fronterissa, per a poder analitzar com ha anat canviant, així com poder fer una correcta avaluació entre les voluntats enunciadades i els resultats obtinguts en aplicar les polítiques en qüestió.

El tercer objectiu és on es pretén fer la contribució, donant eines cap a la millora de les polítiques migratòries, de manera que garantitzin eficient i eficaçment la seguretat de qui transita rutes migratòries per obligació.

S'ha omès un flux migratori d'entrada a la UE i on Espanya té un paper protagonista: el flux de persones que migren de països de Llatinoamèrica a la UE. El motiu pel qual s'ha fet és perquè degut a la distància que separa ambdós punts, només es pot migrar de Llatinoamèrica a la UE en avió. El fet de que l'avió sigui el mitjà de transport garanteix: d'una banda, que el trajecte és segur i, d'altra banda, que es transita de manera regular, ja sigui per poder optar a la nacionalitat per tenir avantpassats europeus o bé entrant com a turista i un cop a la UE quedar-se. Per això, al centrar-se aquest document en rutes migratòries forçades i de risc, s'ometen els trajectes que es duen a terme en avió. Cal destacar però, que sí hi ha persones procedents de Llatinoamèrica transitant rutes insegures d'entrada a la UE com el Mediterrani i els Balcans. Per exemple, aquest seria el cas dels nacionals cubans, els quals no requereixen de visat per a Sèrbia, pel que s'han reportat casos de cubans que viatgen en avió fins a Sèrbia amb l'objectiu de entrar a la UE creuant fronteres terrestres de manera irregular i transitant la ruta dels Balcans, amb els perills que l'acompanyen.

III. COS

1. Legislació en matèria migratòria a la Unió Europea (UE)

A nivell internacional, diversos són els articles* de la Declaració Universal de Drets Humans (DUDH) que apel·len als immigrants i refugiats, però l'article 14.1 és el que fa menció directe al dret de tothom a rebre asil en cas de persecució. Tanmateix, la Convenció de Nacions Unides sobre els Refugiats de 1951 fou redactada específicament per establir el marc legal que protegís als refugiats de ser retornats a països on corren el risc d'ésser perseguits.

A nivell d'Unió Europea, el Tractat d'Amsterdam (1997) fou la primera legislació en matèria migratòria i va incorporar al marc de competències comunitàries la política d'asil i immigració. Va entrar en vigor l'any 1999, coincidint amb el Consell de Tampere, esdeveniment el qual fou el primer cop que els líders de la Unió Europea van delinear uns objectius comuns per a polítiques d'asil i immigració i on es van establir quatre objectius: (1) necessitat d'enfoc global en la cooperació amb els països de origen i trànsit, (2) desenvolupament d'un sistema comú d'asil, (3) importància a garantir un tracte just als nacionals de tercers països residents a la UE i (4) gestionar eficaçment els fluxos migratoris.

Des de llavors, hi ha hagut modificacions i s'han redactat noves lleis i mesures, de caire més polític, l'objectiu declarat de les quals ha estat legislar cap a la construcció d'un espai compartit que garanteixi la llibertat, seguretat i justícia (Turrión, 2020). El consell de Tampere fou el punt de partida de legislacions més específiques tals com: Reglament de Dublín II de 2003 (Reglament (CE) núm. 343/2003), on es va especificar quin Estat membre és el responsable de tramitar cada sol·licitud d'asil, prioritzant el primer país d'ingrés a la UE; i la Directiva de Qualificació de l'any 2004 (Directiva 2004/83/CE), on es defineixen els criteris per atorgar o no l'estatus de refugiat, així com garantir diversos drets bàsics (treball, educació i serveis socials).

Aquell mateix any, es crea l'Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes (FRONTEX) com entitat responsable de coordinar les operacions en les fronteres exteriors

*Art. 2. Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

*Art. 3. Tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seva seguretat.

*Art. 13. 1. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat. 2. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.

*Art. 14.1. En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil en altres països i a beneficiar-se'n.

https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cln.pdf

de la UE. A l'any 2008 s'elabora la Directiva de Retorn (Directiva 2008/115/CE) en la que s'estableixen quines són les condicions per a retornar forçosament a immigrants en situació irregular i s'estableix un termini de detenció màxima de 18 mesos, el qual ha estat criticat per Human Rights Watch i Amnistia Internacional per considerar-lo desproporcionat i que atempta contra drets humans (Amnistia Internacional, 2009). A l'any 2013 es modifica el Reglament de Dublín (Reglament (UE) núm. 604/2013) introduint salvaguardes per a menors no acompanyats i sol·licitants vulnerables. Aquell mateix any, es modifiquen un seguit de normes sota el paraigües del Paquet d'Asil de 2013, amb la finalitat declarada de definir estàndards per a un tracte just dels sol·licitants, millorar les condicions d'acollida i reforçar els criteris per obtenir l'estatus de refugiat. Al 2016, amb el pic d'arribada de sol·licitants d'asil a la Unió Europea, s'elabora un nou Reglament (UE) 2016/1624 reforça FRONTEX i crea un cos permanent de guàrdies de fronteres.

Tot i les diverses legislacions, davant una falta de consens entre els diversos Estats membres de la UE sobre una política migratòria comú, la Comissió Europea va presentar al 2020 el Pacte Europeu sobre Migració i Asil per equilibrar la solidaritat i responsabilitat entre els països de la UE. Aquest pretén tenir una gestió integrada de les sol·licituds d'asil, retorns i integració dels migrants; obligar a la redistribució de persones immigrants i reforçar la relació entre països en trànsit per, s'afirma, prevenir la immigració irregular i facilitar els retorns. Els principals punts d'aquest pacte foren: patrocinar el retorn, accelerar els processos d'identificació d'immigrants a les fronteres, augmentar el finançament de FRONTEX i sistemes de vigilància fronterissa i revisar els acords de Dublín, especialment el criteri que estableix el primer país d'arribada com el que defineix el país on s'ha d'atorgar el estatus de refugiat (European Commission, 2020).

A l'any 2023 es redacta el Reglament sobre Crisis Migratòries per a la gestió d'emergències i migracions massives amb la finalitat declarada d'evitar col·lapses en els sistemes d'asil nacionals però que tot i rebre suport de diversos Estats, se n'ha senyalat també el perill a la limitació de drets fonamentals. Finalment, al 2024 s'ha fet una proposta de reforma del sistema de Dublín on s'elimina definitivament el criteri de primer país d'arribada com a determinant on s'atorga l'asil. Alhora, s'estableix un sistema de quotes obligatòries basades en el PIB, població i pressió migratòria prèvia, així com una sanció econòmica per aquells qui s'hi neguin. Inclou un fons anomenat de solidaritat migratòria per finançar la gestió de fronteres i salvaguardes per garantir el principi de *non-reformulement* (European Commission, 2020). Aquest principi suposa un dels pilars de la legislació europea, per assegurar que les persones que sol·liciten asil no seràn retornades a països on pateixin persecució. Això inclou: on hi hagi risc de que pateixin tortura, tracte cruel, inhumà o degradant, càstig o qualsevol altre dany irreparable. Per tant, és una salvaguarda fonamental per garantir la protecció de les persones que fugen de situacions que posen en risc la seva vida (European Union Agency for Asylum, 2024).

2. Estat de la qüestió

Els fenòmens migratoris formen part de la història de la humanitat i succeeixen en múltiples direccions i sentits. La rellevància que ha adquirit en els últims anys, però, ve donada pel fet de que s'ha convertit en el factor que més modifica la demografia europea, per sobre de la natalitat i la mortalitat (Rowe, Patias, 2020). D'aquí se'n deriva, doncs, que gairebé tots els partits polítics incloguin en la seva agenda d'una o altra manera la qüestió migratòria, amb alguns anunciant mesures més restrictives i de control, alhora que augmenten la seva popularitat (Willekens, 2019).

2.1. *Obtenció de dades*

Tot i la magnitud del fenomen, la disponibilitat de dades quantitatives i de qualitat en matèria migratòria ha sigut un problema a la Unió Europea durant dècades, emprant xifres que varien entre països membres i fent estimacions en base a la diferència entre canvi de la població total i local, perdent informació rellevant pel camí, la qual cosa té implicacions directes amb la governança i el debat social respecte a la immigració a la Unió Europea. Si bé és cert que s'hi ha destinat pressupost i canvis metodològics a l'obtenció de dades migratòries acurades, les inadequacions estadístiques encara no han estat resoltes. El problema principal ve donat per la manca d'una definició comú a tots els països del terme "immigrant" i "emigrant", així com una infra-representació de les xifres conegudes, especialment pel cas de les emigracions, d'entre altres. Com a resultat, ens trobem amb dades inconsistents en les quals la xifra d'immigrants d'un determinat país, no es corresponen amb la xifra d'emigrants declarats pel país en qüestió (Willekens, 2019).

Les dades ens serveixen per a fotografiar la realitat, ens quantifiquen determinats fets socials i són les eines que fem per entendre i actuar davant de diferents fenòmens. Disposar d'unes o altres dades serveix per a moldejar les polítiques destinades a gestionar dit fenomen. Alguns autors destaquen la necessitat de fer un canvi d'enfoc en la recollida d'aquestes, ja que critiquen que es facin amb finalitat de mesurar l'impacte de les migracions internacionals, sense prestar atenció a les causes que la motiven (Willekens, 2019). Per a l'obtenció de dades més acurades, cal emprar diverses estratègies paral·leles. Entre aquestes trobem, per exemple, fer una recollida de dades més àmplia i diversa, és a dir, incorporant metodologia d'entrevistes i històries de vida, la qual cosa permet recollir amb major precisió la complexa informació que suposa la migració, ja que una mateixa persona es pot haver escolaritzat a un país, treballat a un altre i jubilar-se a un tercer. Tanmateix, és important estimular l'intercanvi de dades entre països, millorar la comunicació de dades migratòries i incentivar bones pràctiques (Willekens, 2019).

2.2. Rellevància i reptes de la governabilitat de les fronteres de la Unió Europea

Les fronteres dels estats nació han guanyat rellevància com a objecte d'estudi, ja que ha canviat la percepció d'aquestes, passant d'elements estàtics a elements dinàmics i en disputa constant. Tanmateix, aquestes són elements multidimensionals (socials, polítics, institucionals...) i alguns autors les descriuen com una invenció ja no només material sinó ideològica. En aquest context, les fronteres serien emprades de tal manera que ordenen no només l'espai físic sinó la distribució de les persones, institucionalitzant-se uns criteris d'inclusió o exclusió que servien com a element de control per a dur a terme un procés selectiu de qui traspasa fronteres, deixant fora aquells qui fossin percebuts com una amenaça als interessos de cada Estat en qüestió (Stoffelen, A. 2022).

En aquest escenari, aquest control selectiu d'entrada a països de la Unió Europea podria comportar problemes ètics, ja que seria un element de desigualtat a favor dels interessos del Nord Global. D'aquesta manera, les fronteres serien una barrera permeable per a uns i impermeable a altres. Les nacionalitats, tot i arbitràries, esdevenen doncs elements determinants, perquè accentuen les desigualtats sigui quin sigui el motiu del traspàs de frontera: com a refugiat fugint d'un conflicte armat, com a migrant buscant un escenari econòmic més favorable o, simplement, com a turista (Stoffelen, A. 2022).

La Unió Europea, com entitat política, ha de fer front a diverses qüestions que influeixen les unes amb les altres i que condicionen i afecten com aquesta contempla la migració. Una de les principals barreres que afecten la política migratòria europea i la deriven cap a una tendència més securitària són: la crisi econòmica i social iniciada l'any 2008 i aprofundida durant el 2015 i 2016, coincidint amb un pic d'arribada d'immigrants per qüestions humanitàries, que augmenten posicions populistes i euroescèptiques. Aquests fenòmens, junt amb els reptes de la Política Europea de Veïnitat (basada en l'enfortiment de les relacions amb els països veïns a la Unió Europea) i el conflicte bèl·lic a Ucraïna, han posat a prova la governabilitat de les fronteres de la Unió Europea (Domínguez et. al. 2020).

Des de la primera legislació en matèria migratòria a la UE l'any 1999 a la ciutat finesa de Tampere, s'ha avançat molt poc, alhora que el nombre de migrants augmenta i així s'espera que continuï incrementant (Domínguez et. al. 2020). L'any 2015 va suposar un abans i després en la gestió migratòria europea. Davant del fenomen de rebre més d'1 milió de migrants en tan sols un any, el dilema principal entorn el repartiment de migrants va tractar sobre l'obligatorietat o no d'aquest repartiment. països com Alemanya defensaven un repartiment obligatori basat en un principi de solidaritat entre els països membres de la UE, mentre que els països del V4, liderats per Hongria i Polònia, defensaven que fos voluntari. Aquestes diferències suposen un clar element obstaculitzador per a establir una governança fronterera a escala europea (Domínguez et. al. 2020). Aquests reptes han posat de manifest el que en la literatura s'ha anomenat les Europe(s), distingint nord-sud i est-oest i apareixent aliances tals com el Grup Visegrad (Txèquia, Eslovàquia, Hongria i Polònia).

Com a intent per atenuar aquestes discrepàncies, es va constituir la comissió Junker el juny de 2015, en la qual es van redefinir els criteris de repartiment de migrants de manera que

aquests fossin “objectius, quantificables i verificables”, per tal de veure la capacitat d’absorbir i integrar refugiats per part de cada estat membre de la UE. Aquests criteris varen ser: la mida de la població, el PIB, el nombre de refugiats reasentats per milió d’habitants en el període 2010-2014 i el nombre mitjà de sol·licituds d’asil espontànies de cada país receptor. Finalment, es va acordar que països com França i Alemanya rebrien entre el 15 i 20%; Romania el 4% i Hongria el 2%. Tanmateix, es va fer una previsió de reasentar 40.000 persones en 2 anys, xifra que es va ampliar a 182.000 al setembre d’aquell any, amb 22.000 a territoris fora de la UE. Malauradament, les xifres acordades mai van arribar a assolir-se.

Un altre element rellevant en la governança de les fronteres de la UE és el que, d’una banda, suposa una garantia democràtica i, per l’altre, un obstacle a l’eficiència de la gestió. Això és la divisió de competències en diferents nivells. En l’àmbit supranacional, la Comissió Europea estipula directrius, però sovint aquestes no són d’obligat compliment o, en cas de ser-ho, hi ha una manca de rendició de comptes. D’aquesta manera, la manca de criteris comuns sobre com dur a terme la legislació (que sí que és comuna pels diferents estats europeus) sovint suposa que cada nació acaba gestionant (o ignorant) aquestes directrius, que queden en un marc comú en l’àmbit legislatiu però no executiu (Domínguez et. al. 2020).

2.3 Crítiques a la legislació migratòria de la Unió Europea

Tal com hem vist en l’apartat 2.4. de la introducció, la Unió Europea com aliança de països es va fundar amb els objectius declarats de salvaguardar la vida i dignitat de les persones, així com el compliment del dret internacional.

Si bé és cert que institucions de la UE van supervisar accions dels estats que posen en risc l’estat de dret i els drets humans, debatent mecanismes per responsabilitzar als governs que infringissin aquests drets, entitats com Human Rights Watch han denunciat que no s’estan respectant per al cas de les persones que intenten entrar al seu territori en busca d’asil, o que fins i tot ja han entrat i l’han sol·licitat (Human Rights Watch, 2020).

Tenint en compte que les persones migren a vegades per elecció pròpia i a vegades per força major i que la legislació que s’hi aplica segons la motivació és diferent; tots aquells països signants del Conveni de Ginebra tenen la obligació de gestionar les sol·licituds d’asil d’aquells qui migren per forces majors, entenent aquestes com el risc a la pròpia vida. Tot i així, aquest acord i el principi de no-devolució, s’ha vulnerat ja en acords tals com el pacte de la UE amb Turquia al 2016 en la qual la UE pagava milions d’euros per a que Turquia evités que persones que estaven passant pel seu territori camí cap a la UE, l’abandonessin (Domínguez et. al. 2020).

En la gestió migratòria que realitzen els països membres de la UE, trobem *pushbacks* i centenars de situacions de violència policial a les fronteres que vulneren diversos drets

humans segons la Convenció de Ginebra de 1948 (Bochenek, 2023). Trobem: l'article 3 respecte al dret a la seguretat; article 5 respecte a la prohibició de la tortura o tractes denigrants; article 9 respecte a la detenció arbitrària; article 13.2 respecte al dret a sortida i entrada d'un país; article 14.1 respecte al dret a buscar asil en cas de persecució; article 17.2 respecte a la privació arbitrària de la propietat; article 26.1. respecte al dret a l'educació; article 28 respecte al dret a un ordre social i internacional per a la garantia dels drets humans. En el Conveni Europeu de Drets Humans, es fa referència directa a la prohibició dels *pushbacks* en el Article 4, segons el qual es prohibeix l'expulsió col·lectiva d'estrangers. Cal destacar que Turquia i el Regne Unit han signat el protocol 4 però mai l'han ratificat. Regne Unit afirma que és per contradiccions amb les seves lleis nacionals. Grècia i Suïssa no han signat ni ratificat mai el protocol (Bochenek, 2023).

Dubtes que sorgeixen a la literatura és que, tot i haver-se aplicat mesures conjuntes entre els diversos estats membres, i esser conscients dels reptes a solventar, queda pendent el per què no s'ha aplicat una política migratòria i d'asil comú d'efectiu compliment. Les hipòtesis apunten a una manca de voluntat política per part dels governs de diferents nacions europees. D'una banda, aplicar polítiques a nivell supranacional facilitaria que tots els països membres actuessin de manera coordinada però, d'altra, això suposaria una cessió a les seves competències en matèria fronterissa, alterant així la noció de estat-nació. Tanmateix, la majoria de mesures que s'apliquen entre diversos estats membres son referents al control de fronteres en matèria securitària, presentant les migracions com una amenaça per a la Unió Europea, el contrari al plantejat al 1999 a Tampere (Domínguez et. al. 2020).

Hi ha diverses agències que brinden suport als estats europeus en matèria migratòria. En primer lloc, tenim FRONTEX per a matèria de vigilància i protecció de les fronteres de la UE. En segon lloc, EASO pel suport a la gestió dels procediments d'asil. En tercer lloc, Europol com l'agència de policia europea per millorar cooperació entre cossos policials nacionals, sobretot per qüestions que traspassen les fronteres nacionals, com és el cas de les migracions.

Totes elles, tenen competències legals per assessorar als governs nacionals, però, degut al *gap* entre les accions *de facto* i *de iure* d'aquestes, a la pràctica s'han fet més autònomes, arribant a assumir competències pròpies, arribant a passar per davant dels propis estats i tenint més competències a l'hora d'aplicar mesures de control fronterís, de sol·licituds i tramitació d'asil, entre altres. Una de les principals causes darrere d'això és la vaguetat amb la que s'han definit les competències d'aquestes agències. Aquest encavalcament de tasques comprometen la competència exclusiva dels Estats en matèria de seguretat de fronteres i política d'asil (Fernández-Rojo, D. 2021).

Tot i la dificultat de disposar de dades que reflecteixin la realitat, ja sigui pel fet de que la majoria de casos no es reporten o, pel fet de que dades declarades entre diversos països no es corresponen entre si (Willekens, 2019), existeixen diversos projectes per intentar quantificar les desaparicions de migrants. La base de dades AIDA (*Asylum Information Database*), mostra diverses pràctiques il·legals s'han comès a les fronteres i dins del territori europeu (Bulgària, Xipre, Espanya, França, Grècia, Croàcia, Hungría, Itàlia, Malta, Polònia, Romania, Eslovènia, Sèrbia i Turquia) (Barker, et.al. 2022) que vulneren el dret internacional i posen en perill la vida i dignitat de les persones mitjançant els esmentats *pushbacks* (per terra o mar); la reintroducció temporal i selectiva de fronteres dins l'espai Schengen i la negativa d'entrada al territori i la tramitació de sol·licituds d'asil.

2.3.1. FRONTEX com agència de vulneració de drets humans des de la UE

Els *pushbacks* són els retorns de grups de migrants fora de les fronteres d'un país, quan aquests ja havien entrat al territori. Sovint es fan per part d'autoritats frontereres dels mateixos Estats clandestinament. Davant les acusacions de diverses entitats, tant organitzacions civils de rescat de migrants al mar com d'institucions pròpies europees, els Estats acusats neguen estar implicats en aquestes pràctiques (Bochenek, M. 2023) les quals, segons la Convenció Europea de Drets Humans, són il·legals (en l'article 4 es prohibeix específicament l'expulsió col·lectiva d'estrangers).

Un dels casos on la implicació d'entitats europees als *pushbacks* és més evident, és en el cas de la mateixa Agència Europea de la Guarda de Fronteres i Costes: Frontex. L'Alt Comissariat pels Drets Humans a la UE va reportar l'any 2022: "violacions dels drets humans tals com denegació d'asil, expulsions col·lectives i maltractament associat als *pushbacks*, a almenys la meitat dels estats membres de la UE (Hongria, Grècia, Polònia, Espanya, Lituània, Letònia...) així com un encadenament de retorns entre països membres (Itàlia, Eslovènia, Croàcia...)". La implicació de l'agència europea FRONTEX en els *pushbacks* s'ha accentuat en els darrers anys, incloent-hi infants viatjant amb la seva família o sols (Bochenek, 2023).

L'Agència Europea Anti-Frau (OLAF) va concloure l'any 2022 que Frontex tenia coneixement de l'ús habitual dels *pushbacks* per part de les autoritats gregues. L'informe va finalitzar al febrer, però no es va fer públic fins al juliol, quan va dimitir el director executiu de Frontex: Fabrice Leggeri (Bochenek, 2023). Tot i aquests escàndols, el pressupost de l'agència ha vist augmentat el seu pressupost anual 85 a 460 milions d'euros entre 2012 i 2020, la qual cosa mostra una voluntat de la UE de tecnocratitzar el control migratori (Stoffelen, A. 2022).

Altres estratègies emprades ha sigut l'externalització de fronteres, de manera que siguin països no membres els qui facin aquest violent control migratori. Els casos més coneguts són els acords amb Turquia l'any 2016 i més recentment amb Líbia. Pel que fa a Turquia, popularment se'l va anomenar com a "pacte de la vergonya", signat l'any 2016 entre la Unió

Europea i Turquia, en la que la primera li traspassava 6.000 milions d'euros a la segona, amb la finalitat que aturés el flux migratori que per ella hi passava, buscant arribar a la UE.

Seguint amb polítiques securitàries, l'any 2016 es va filtrar un document intern de Frontex on es vinculava entitats del tercer sector encarregades del rescat de migrants al Mediterrani amb màfies i a contribuir a l'"efecte crida" (Domínguez et. al. 2020), arribant-se a plasmar d'aquesta manera en la legislació (Reglament 2016/1624 del 14 de setembre de 2016 sobre la Guàrdia de Fronteres i Costes, article 19).

Tota aquesta situació de desigualtat ve legitimada en un context en què l'ús de la paraula "migrant" ha estat carregada de tota mena de connotacions, tant per part de mitjans de comunicació, com d'Estats i diferents institucions. L'associació entre "migrants" i "perills per a la UE" és present tant en el discurs mediàtic com en el de les mateixes agències europees, tals com Frontex, sobrerrepresentant el perill que suposen i entenent la migració com un fenomen que distorsiona l'ordre de la UE (Stoffelen, A. 2022).

2.4. Nou Pacte de Migració i Asil (2024)

Si bé és cert que "trobar l'equilibri entre que la Unió Europea mantingui un control de les seves fronteres i el fer-ho de manera que es garanteixi els compliment del dret internacional i els drets dels migrants porta essent motiu de preocupació de la Unió des del Tractat de Maastricht de 1992" (Häkli et. al. 2024), el nou pacte no està redactat amb finalitat de protegir dret internacional, sino de presentar un escenari on es fa llei allò que ja succeeix, independentment de que sigui el que garanteix el compliment del dret internacional i la protecció de les persones migrants vers situacions de vulnerabilitat (Häkli et. al. 2024).

La terminologia emprada per la UE en la seva legislació i regulació de la migració, deshumanitza cada cop més a totes aquelles persones que intenten entrar, al referir-se a elles en termes de números i estadística, així com animar als països membres a escollir a qui deixen entrar a les seves fronteres o no segons la seva nacionalitat, deixant sense cap opció a una avaluació real de la sol·licitud d'asil a aquelles persones que, ja abans de tramitar-la, tinguin una nacionalitat categoritzada com no acceptada (Häkli, et. al. 2024).

A abril de 2024, la Unió Europea va acordar modificar la seva legislació envers la migració i asil. L'objectiu principal declarat és el de: "establir un mecanisme de solidaritat entre països membres", de manera que es deixa d'aplicar el Reglament de Dublín, oficialment reconegut com Reglament UE N° 604/2013, pel qual s'estableix que el primer país membre de la UE on arribi el sol·licitant d'asil, serà el responsable de tramitar-lo. Abans, els països amb fronteres límit de la UE, eren els responsables de tramitar gairebé totes les sol·licituds d'asil. Ara, amb el Nou Pacte de Migració i Asil, quan un país A assoleix el màxim de sol·licituds que pot tramitar, les deriva a un país B (també membre de la UE) que pot escollir entre: agafar les sol·licituds d'asil de A i tractar-les com sol·licituds presentades a B, oferir ajut (econòmic, logístic...) a A, o bé finançar el retorn dels migrants. El Nou Pacte es declara com un acord "en defensa de procediments justos per a tots els aplicants" alhora que

promet accelerar la tramitació de les sol·licituds d'asil. El mode en que ho promet, però, és indicant que “s’accelerarà el procés de tràmit d’aquells qui tinguin nacionalitat d’un país pels quals la quota de decisions que atorguen protecció internacional sigui inferior al 20% del nombre total de decisions per a aquest tercer país” (European Commission, 2020, cita a)

El pacte s’enuncia com a protector dels interessos de la Unió Europea alhora que el dels aplicants. Tot i això, diversos autors afirmen que tot i que el nou pacte emprà un vocabulari aparentment més humanitzador que els anteriors, promou i normalitza pràctiques que ja estaven succeint i es contraposen als drets dels migrants entre els quals s’inclouen: *screening* i altres procediments fronterissos abans que els migrants arribin a sòl EU; selecció ràpida de migrants; en situacions de crisi poder prolongar la tramitació més enllà de l’habitual. Es critica, a més, que està enfocat al retorn de migrants, incloent cooperació amb tercers països, i no pas a la garantia de tramitar correctament les sol·licituds i protegir els drets de les persones migrants (Häkli, J. et.al. 2024).

El Nou Pacte de Migració i Asil, aboga per a que cap procediment sigui “indegudament prolongat”, per “motius humanitaris”, tot i que l’acceleració indeguda de resolució en la sol·licitud d’asil, va precisament contra motius humanitaris (Häkli, J. et.al. 2024). Es vincula l’acceleració dels processos com un fenomen que millorarà els drets dels aplicants, però cal preguntar-se si això és així. Veiem com mitjançant la simplificació i acceleració de processos, també despersonalitza cada cas i, tot i que es prometen millores per aquells sol·licituds d’asil les quals siguin acceptades, en contrapartida, també suposa un empitjorament per aquells qui sigui rebutjada, doncs s’insinua una menor revisió de cada cas i es convida als diferents països a acceptar migrants o no segons la nacionalitat del sol·licitant (cita B a l’annex).

El Nou Pacte de Migració i Asil no tracta principalment dels migrants sino de la UE. “És presentat per la Unió Europea com un acord més humà i just. Tot i així, l’anàlisi del vocabulari emprat en la seva redacció mostra que ben poc ha canviat pel benefici dels migrants. D’una banda, son presentats com actors actius només quan les seves accions tenen conseqüències negatives (tant per ells mateixos com per altres, inclosos els estats membres de la UE). D’altra banda, les polítiques migratòries de la UE son presentades com elements accidentals i no planejats, d’on les persones migrants s’aprofiten per obtenir situacions que els beneficiïn. Això genera un escenari per a la UE, on la narrativa problema-solució és molt convenient, i on la gestió migratòria simplement es millora coordinant millor tots els països membres, sense tenir en compte quins efectes tingui aquesta sobre l’agència de les persones migrants”. (Häkli, et. al, 2024).

2.5. Canvi d’enfocament: necessitat dels Estats de fixar-se en la societat civil

No permetre rutes migratòries segures no frena la migració sinó que empeny a prendre rutes més perilloses (European Council on Refugees and Exiles, 2016). En l’actualitat, la majoria de les rutes migratòries segures es donen a terme mitjançant associacions informals de la societat civil. Els Estats posen en el centre de les rutes migratòries segures el fet de

tenir documentació que acrediti la identitat de les persones en moviment, però organitzacions sense ànim de lucre i entitats civils que s'hi dediquen al terreny, emfatitzen que la socialització funciona com element protector molt més que no pas la documentació. Això inclou informació prèvia a partir, tant a mode de prevenció per a caure en possibles màfies i tracta de persones, com alhora, la possibilitat de pertànyer a un sistema en xarxa al llarg del recorregut migratori que permeti rebre suport logístic, d'informació, de serveis, etc. (Molland, S. 2024).

Que un mecanisme sigui segur implica anticipar-se als possibles perills que hi pugui haver. Per tal de dur a terme una política migratòria que permeti rutes segures, cal una noció espacial i temporal. Espacial per permetre connexió i compartir informació a través de serveis de divulgació com xarxes socials dels diferents espais per on van passant, i temporal per donar una informació prèvia a l'inici del moment de partida. Però sobretot, no duent-ho a terme cap als migrants per part d'actors externs, sinó com un intercanvi d'informació de persones migrants cap a persones migrants, esdevenint elles mateixes extensions de polítiques i intervencions. Les xarxes de suport entre migrants estan massa ignorades a l'hora de fer polítiques públiques i poden contenir la clau per a legislar de manera satisfactòria, entenent èxit com assolir vies segures de transit per a qui està en moviment (Molland, S. 2024).

2.6. Discursos migratoris alternatius al securitari

Les polítiques adreçades a la gestió migratòria han anat modificant el seu ús de la llengua la qual cosa defineix el marc conceptual i ideològic sobre el qual ens movem com a societat i es legitimen unes accions o altres. Häkli, et. al (2024): "En la formulació de polítiques públiques no existeixen problemes ni solucions fora de les formulacions de problemes deliberades reflectides en la terminologia política específica i les opcions lingüístiques i estilístiques".

En aquest context d'anàlisi de discurs, és fonamental referir-se a la immigració assenyalant totes les seves dimensions i al pròpia necessitat de la UE d'aquesta. Lluny de veure-la com una amenaça per a la seguretat dels països receptors a la UE, cal fer constància del potencial i beneficis que se'n deriven, ja que l'envelliment de la població i la disminució de la taxa de natalitat són fenòmens estesos arreu de la UE i la immigració per tant és l'únic element que s'interposa al descens de la població (Parlament Europeu, 2008).

Diverses són les maneres de garantir vies segures migratòries que ajudin salvar vides, així com no estigmatitzant ni generant alarma en la ciutadania i suposant unes mesures que posicionarien a la UE com actor garant de valors pels quals declara defensar i abogar tals com el respecte pels drets humans, el compliment de l'estat de dret i la salvaguarda de la democràcia (Domínguez et. al. 2020).

Entre aquestes en trobem: obrir vies legals d'accés a mercats de treball europeus en diverses modalitats (temporalitat, circularitat, etc); l'establiment de permisos humanitaris a les embaixades i consultats de països europeus als països d'origen i trànsit; així com acords

bilaterals amb països d'origen i trànsit com la condicionalitat associada a democràcia i respecte a estat de dret i no ajuts econòmics-comercials (Domínguez et. al. 2020).

Pel cas laboral, trobem l'exemple dels països nòrdics, els quals tenen una alta demanda de mà d'obra per a la recol·lecció de fruits vermells. En aquest context, Suècia té acords amb Vietnam i Tailàndia i cada any ciutadans d'aquests països del sud-est asiàtic viatgen durant la temporada de recol·lecció cap a Suècia per posteriorment tornar cap al seu país d'origen. Si bé és cert que sota aquests acords sovint s'amaguen condicions laborals precàries, amb un bon control de garantia de drets de les persones treballadores, aquest pot servir com a exemple per a mostrar casos de migracions (temporals, en aquest cas) d'on tant país receptor com emissor se'n beneficien. Un per tenir mà d'obra i l'altre per tenir accés a major quantitat de diners, al tenir ciutadans que poder accedir a salaris més alts durant uns mesos que no pas al país emissor.

2.7. Redibuixant l'imaginari dels migrants. Casos d'èxit: Riace (Itàlia)

Riace és un poble al sud d'Itàlia que es trobava en situació de depressió demogràfica i econòmica. Domenico Lucano fou l'alcalde d'aquesta petita localitat italiana entre 2004 i 2018 i va trobar una manera de dinamitzar (de manera directa demogràfica i econòmicament, alhora que indirectament culturalment) el poble, alhora que contribuir a la seguretat de persones migrants. Va dur a terme el que s'ha anomenat com a "Model Riace", el qual ha esdevingut un cas clau en la gestió migratòria de refugiats i de ciutadania a Itàlia.

El model, iniciat a la localitat de Riace però exportat a altres regions, consistia en allotjar a migrants en pobles gairebé despoblats del sud d'Itàlia, alhora que oferir-los feina en tasques tradicionals de la regió que s'estaven perdent, tals com producció tradicional d'oli. D'aquesta manera, el model presentava una realitat en la que migració i tradició local anaven de la mà, fent front a diversos riscos que enfrontaven els migrants tals com: deportació a zones de guerra i explotació per part de màfies, alhora que els conduïa cap a obtenir la seva ciutadania de ple dret (Carbone, M. B. 2023)

El model ha enfrontat fortes resistències per part de partits polítics que defensen lemes tals com "italians primer", sobretot en el context de la crisi econòmica de 2008, al punt que el ministre d'interior Matteo Salvini, va endurir les condicions d'entrada a Itàlia per a migrants (del sud global). La influència de Lucano fou tal, que l'any 2018 va ser acusat per tràfic il·legal i per establir matrimonis de conveniència, acusacions que altres partits polítics van denunciar d'estar políticament motivat, així com resposta també a influències de la màfia italiana. Fou condemnat a 13 anys de presó però finalment, després d'apel·lar, es van retirar gairebé tots els càrrecs, deixant-lo només amb 1 any de presó.

Tot i la deriva judicial del seu alcalde i les probables motivacions polítiques darrera d'aquesta, el model de Riace ha estat emprat com a exemple pel seu increïble potencial. El model és humanitari i posa la preocupació per la vida humana i el benestar per sobre de la noció de nacionalitats i demostra que escenaris diferents són possibles. Si bé és cert que el

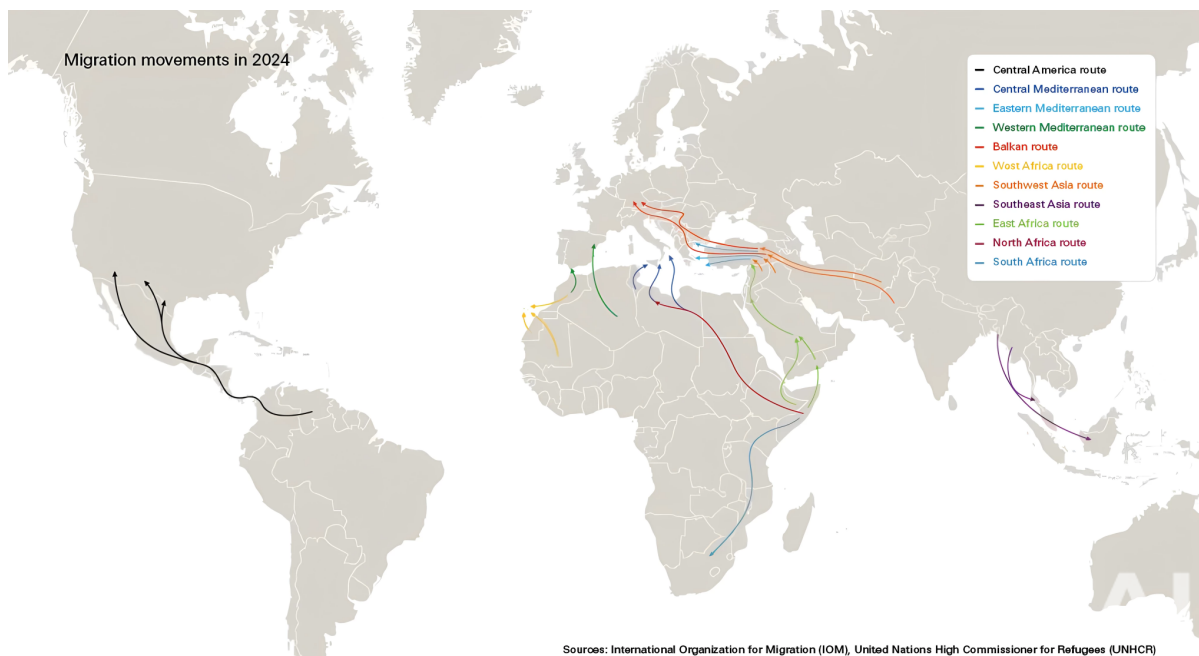
model fou inicialment acollit per la promesa de millorar econòmicament el poble, actualment ha dibuixat un escenari on es visibilitza el potencial que té per a totes les parts implicades el posar a les persones al centre, obtenint escenaris multiculturals i de respecte (Carbone, M. B. 2023).

“El llegat actual de Riace és la reconfiguració de la idea de la immigració com un perill per a la tradició, així com desafiar les interpretacions d’humanitarisme de la UE del govern italià per distreure l’atenció d’un entorn hostil a la migració” (Carbone, M. B. 2023). Tanmateix, ha beneficiat a tots els seus habitants, tant els qui hi vivien feia molts anys com els immigrants que hi han anat arribant i han pogut mantenir un estatus legal i estabilitat econòmica, així com acompanyament en l’adaptació a un nou context per a ells. El benefici no ha sigut només econòmic, sinó que el model de solidaritat ha esdevingut un tret del poble, del qual els seus habitants n’estan orgullosos. En un context de depressió econòmica i corrupció per màfies (regió de Calàbria), el municipi de Riace ha demostrat que si es posa al centre el benestar de les persones, es poden assolir escenaris satisfactoris per al benestar de tothom (Driel, E. 2020).

3. Resultats

3.1. Migracions internacionals al món

Mapa 1: principals rutes migratòries al món (2024)

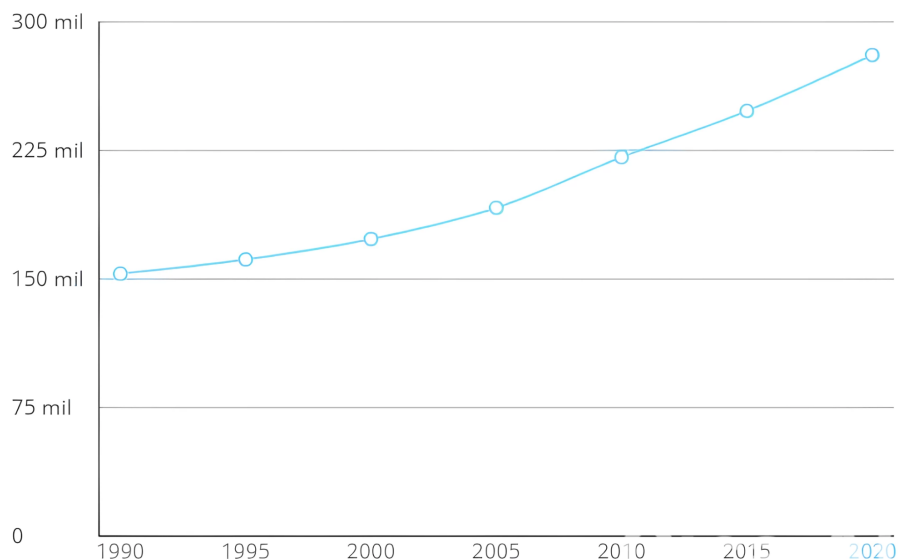
Font: IOM i UNHCR

<https://www.unicef.ch/en/current/blog/2024-06-19/world-refugee-day-biggest-migration-routes-world>

El fenomen migratori succeeix a escala mundial, des de i cap a diverses regions del planeta. El mapa 1 mostra les rutes migratòries que es van donar al 2024. D'una banda veiem com moltes d'elles estan dirigides cap a la Unió Europea. D'altra banda, tal i com es comenta a la introducció, cal donar constància que, parlant de xifres, la majoria de les persones que migren ho fan dins de les fronteres del propi estat en que es trobin i, dels qui travessen fronteres internacionals, la majoria ho fa cap als territoris adjacents. És a dir, si bé és cert que moltes rutes migratòries es dirigeixen cap a la UE, no podem afirmar que la majoria de les persones que migren acaben a la UE. Tot i això, el Mediterrani esdevé una ruta migratòria protagonista a nivell internacional.

Gràfic 1: Nombre d'immigrants internacionals (1990-2020)

GLOBAL TREND

Font: Migration Data Portal

https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020

En els darrers 30 anys la xifra d'immigrants internacionals, és a dir, que creuen fronteres internacionals, s'ha duplicat, passant de 150 milions l'any 1990 a 300 milions l'any 2020. Tanmateix, s'observa un punt d'inflexió entre els anys 2000 i 2005, quan la taxa de creixement augmenta de manera més accentuada.

Taula 1: Immigrants internacionals al món per continents (Juny 2020)

Continent	Nombre d'immigrants
Amèrica del Nord	58.7 milions
Amèrica llatina	14.8
Europa	86.7
Àfrica	25.4
Àsia	85.6
Oceania	9.4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Migration Data Portal

<https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migrant-stocks>

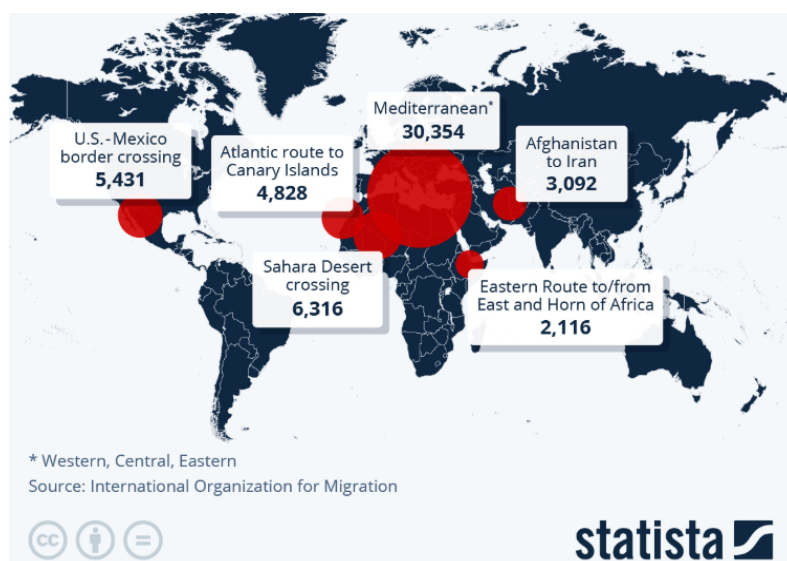
Veient aquesta tendència mundial de immigrants internacionals a l'alça i les principals rutes migratòries, veiem que els continents que més en tenen són Europa i Àsia. Si ens fixem en els països, els que més en tenen són Estats Units (50.6 milions); Alemanya (15,8 milions); Aràbia Saudí (13,5 milions), Rússia (11,6 milions) i Regne Unit (9,4 milions).

Cal destacar que en aquest recompte, Rússia es comptabilitza dins d'Europa, aportant molts migrants al recompte continental. Tanmateix, aquestes dades no es contradien amb les anteriors, ja que la majoria de persones que migren segueixen sense estar a països de la UE.

L'any 2020 a Europa, hi havia: 17.7 milions al sud (península Ibèrica, Itàlia, antiga Iugoslàvia, Albània i Grècia); 33.2 milions a oest (França, Alemanya, Bèlgica, Holanda, Luxemburg, Suïssa i Àustria); 20.8 milions a l'est (països de l'antiga URSS) i 15 milions al nord (països nòrdics, bàltics, Irlanda i Regne Unit) (Migration Data Portal, 2020).

Cal tenir en compte però, que la metodologia emprada pel recompte d'immigrants varia entre països, segons si aquests concedeixen la nacionalitat mitjançant *ius solis* o *ius sanguinis*. D'aquesta manera, països que atorguen la nacionalitat per *ius solis*, exclouen com a immigrants els fills de immigrants, mentre que, aquells països que atorguen nacionalitat per *ius sanguinis* els inclouen.

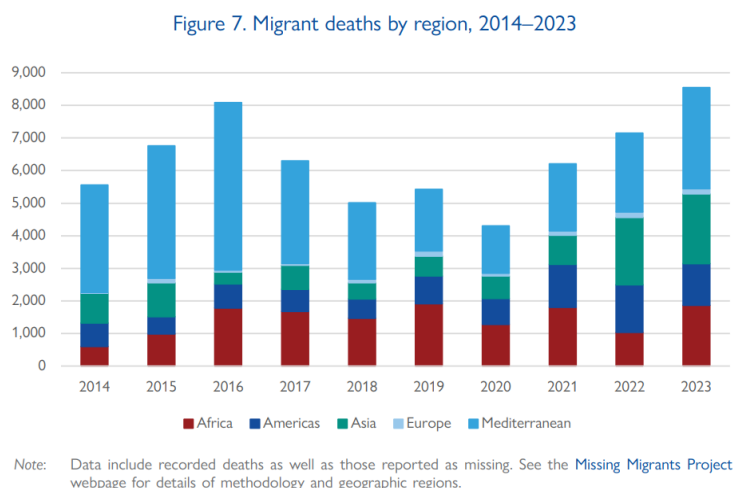
Mapa 2: rutes migratòries més mortíferes del període 2014-24

Font: IOM

<https://www.statista.com/chart/27466/minimum-estimate-of-recorded-migrant-deaths-on-major-migrant-routes-since-2014/>

Gràfic 2: Nombre de migrants morts o desapareguts per regió (2014-2023)

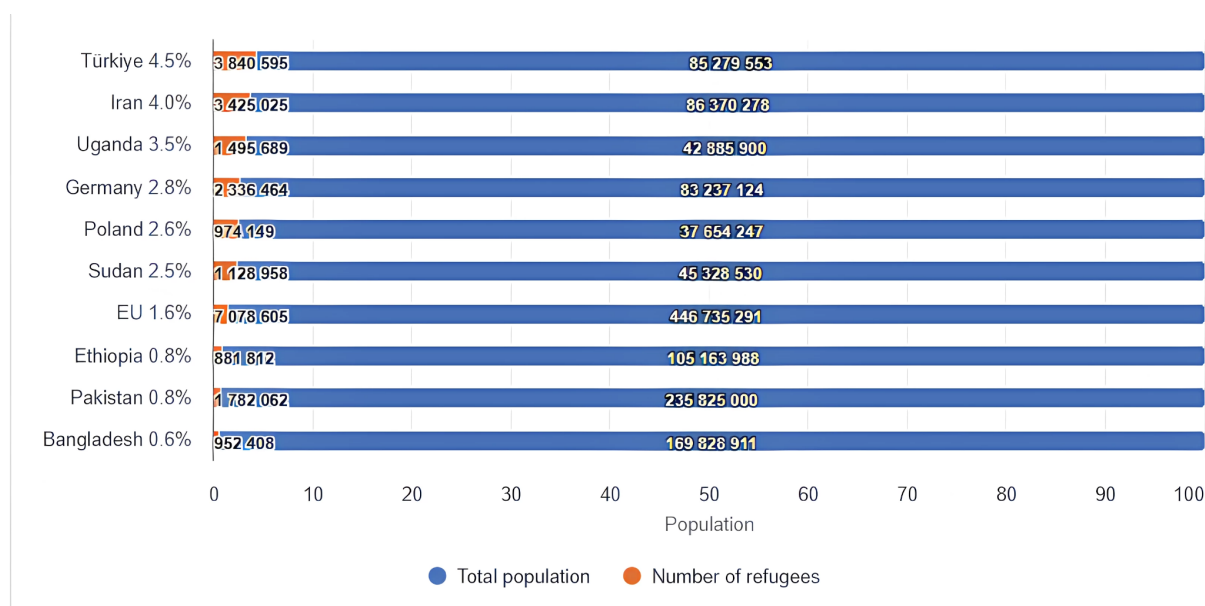
Font: World Migration Report 2024 (IOM) pp. 32

<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

La ruta migratòria a través del Mediterrani s'ha convertit en la més perillosa del món. Això implica que la IOM hagi pres la decisió metodològica de fer el recompte de xifres per continents però afegint una categoria diferenciada per aquesta regió geogràfica.

Segons les dades de les que disposem, de les 67.838 morts i desaparicions en rutes migratòries pel període comprés entre 2014 i 2024, 30.206 varen succeir al mar Mediterrani, és a dir, gairebé la meitat (44.53%). De totes aquestes, la majoria es concentren al Mediterrani central, essent 23.787 (78,75%). Tanmateix, si afegim la ruta atlàntica per arribar a les illes Canàries, també sòl europeu, la xifra arriba als més de 35.000 morts creuant el mar per intentar arribar a la UE pel període 2014-2024. (Missing Migrants Project, IOM) <https://missingmigrants.iom.int/downloads>

Gràfic 3: refugiats en comparativa a la població de cada país (2024)

Font: UNHCR

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en

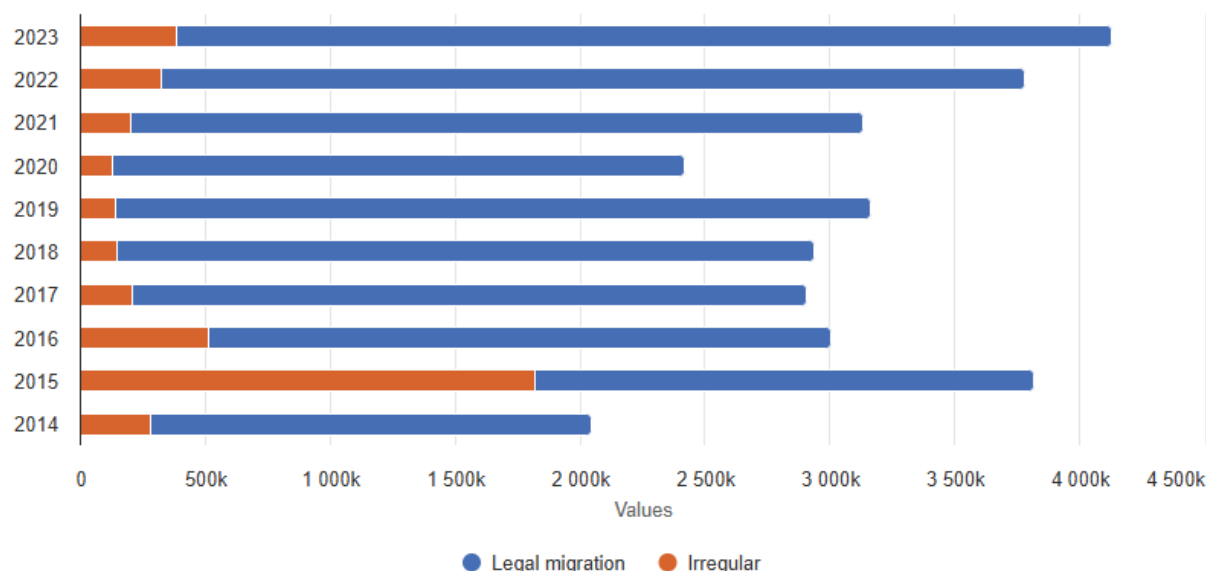
El gràfic 3 mostra els deu països que reben més refugiats del món, mostrant la UE com un. D'aquesta manera, es veu com hi ha 6 països que per si sols, acullen més refugiats que el total de la UE. Tanmateix, en ser Alemanya un d'aquests, veiem com 2,3 dels 7 milions de refugiats a la UE, son a Alemanya, pel que els 4,7 milions restants son els que acullen la resta de països membres. En proporció, el 1,5% de la població a Europa és refugiada.

Es destaca que la majoria dels refugiats d'Àfrica i Amèrica no migren cap a Europa, sino que es desplaçen cap als països adjacents.

3.2. Migracions internacionals cap a la UE

Al 2022, el saldo net migratori de la UE va ser de 4,3 milions, amb 7,03 milions de persones que van immigrar cap a la UE i 2,73 que van emigrar fora de la UE (European Commission, s.d.).

Gràfic 4: Entrades a la UE segons si son regulars o irregulars (2024)

Font: European Commission

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en#migration-to-and-from-the-eu

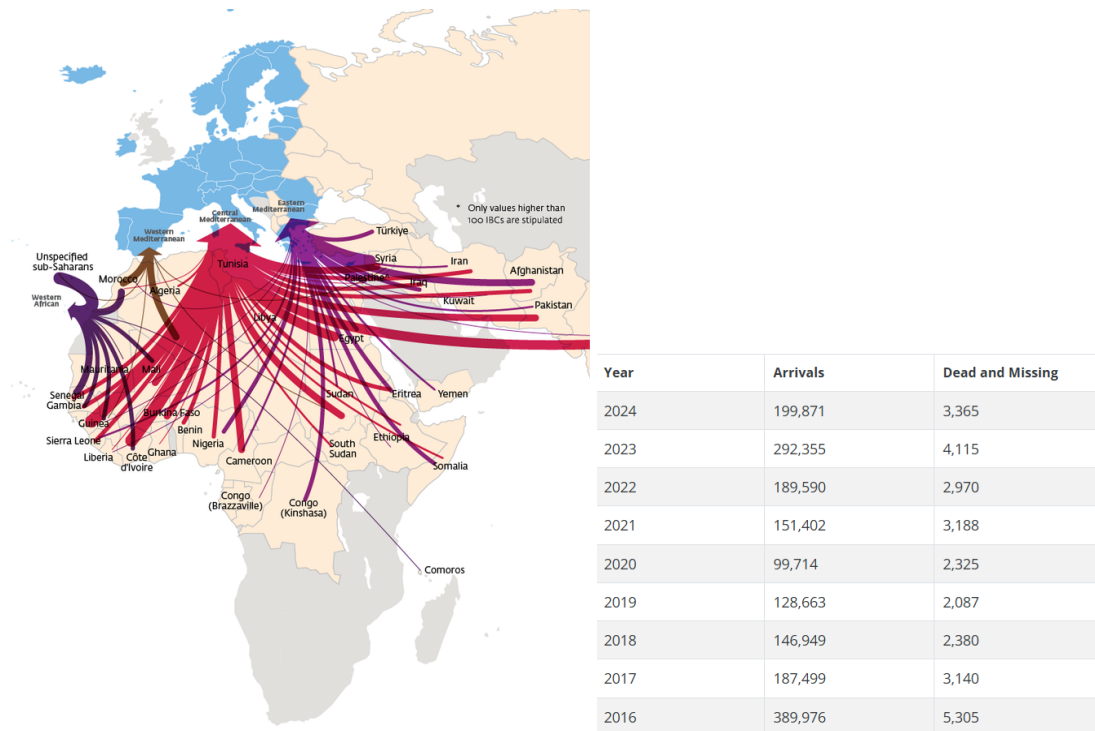
El gràfic 4 mostra les entrades a la UE segons si es varen fer de manera regular o irregular.

En quant a les entrades irregulars, a excepció de l'any 2015, moment que va marcar un abans i després en la gestió migratòria a la UE arran de la crisi migratòria d'aquell any amb onades de persones principalment fugint de la guerra a Síria i la inestabilitat a altres països com Afganistan; aquestes s'han mantingut inferiors als 150.000 pels anys 2018, 2019 i 2020; al voltant dels 200.000 pels anys 2017 i 2021; entre 280.000 i 380.000 pels anys 2014, 2022 i 2023; i el mig milió al 2016 com a continuació dels 1.8 milions de 2015.

En quant a les entrades regulars, en els darrers anys i desde 2017 es pot veure una tendència a l'alça (a excepció de l'any 2020, fruit de la pandèmia de SARS-COV2). Pels anys 2019 i 2021 es van registrar 3 milions d'entrades legals, i per l'any 2022 aquestes ja eren de 3,5 milions, arribant als 3,7 milions per l'any 2023.

Per tant, contrari a discursos polítics i opinió popular, aquest gràfic ens serveix per veure com les entrades a la UE de manera irregular representen la minoria per un ampli marge.

Mapa 3: rutes d'accés irr. a la UE (2023) // Taula 2: N° entrades irr. UE (2016-24*)

Font: Frontex.

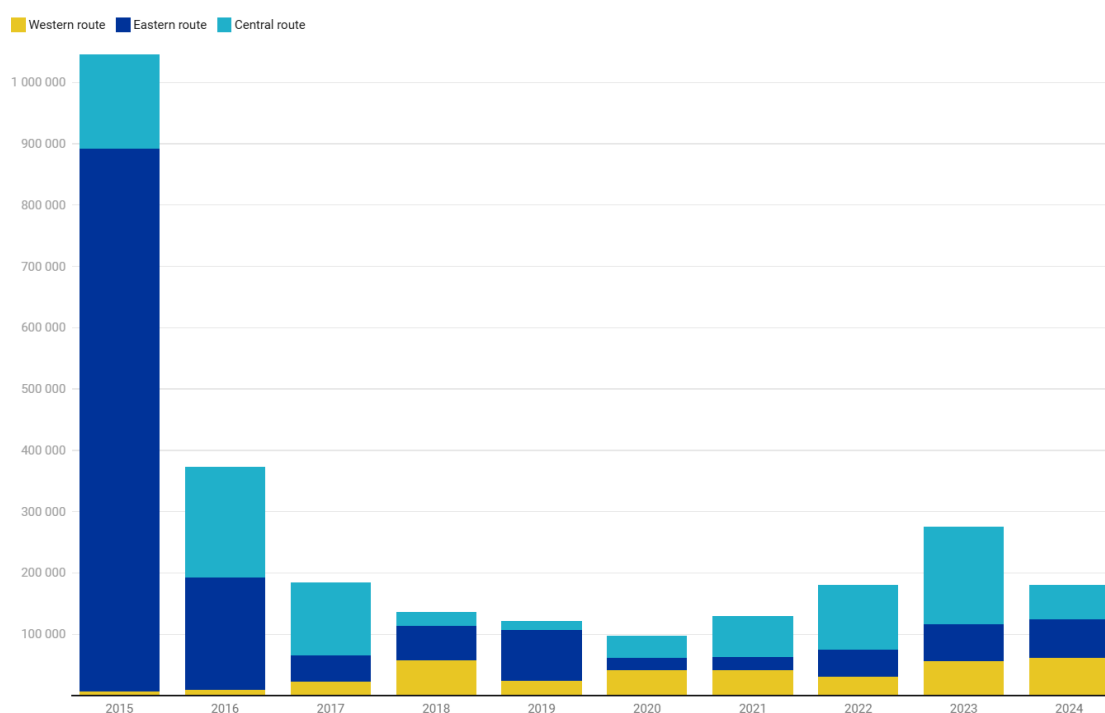
<https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/>

Font: OIM (s.d.) *Dades actualitzades a 30 de desembre de 2024: 200.230 arribades

El mapa 3 en qüestió torna a posar de manifest l'observat fins ara, que el Mediterrani és la zona geogràfica de principal trànsit d'entrada a la UE. Independentment del lloc d'origen de les rutes migratòries transitades, el Mediterrani és la frontera límit amb la UE, pel que allà convergen centenars de rutes d'arreu del món, essent la del Mediterrani central la més transitada actualment.

La taula 2 mostra el nombre d'arribades a la UE i de persones difuntes o reportades com a desaparegudes. Cal destacar però, que s'estima que aquestes xifres son molt majors, ja que la majoria de les persones desapareixen sense que se n'arribi a denunciar la seva desaparició.

Gràfic 5: Entrades irregulars anuals segons ruta al Mediterrani (2015-2024)

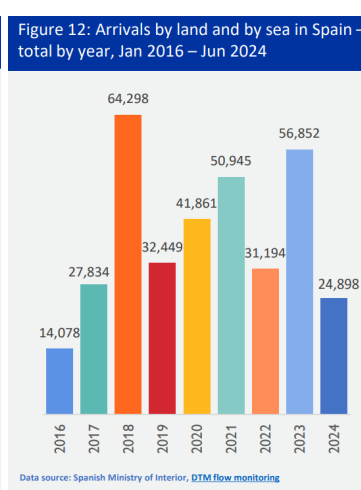
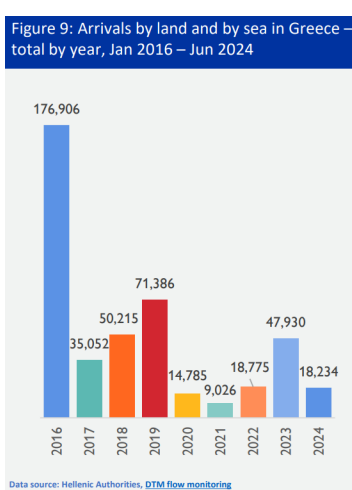
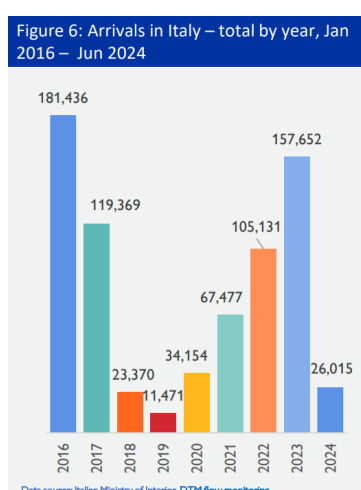

Font: Frontex i Ministeri del Interior d'Espanya.

<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/migration-flows-to-europe/>

El gràfic 5 mostra el nombre de persones transitant les tres rutes mediterrànies: en blau fosc, la ruta est (arribada a Grècia). En blau clar, la ruta central (arribada a Itàlia i Malta). En groc, la ruta oest (arribada a Espanya, tant pel Mediterrani com per l'Atlàntic a les Canàries).

Gràfics 6, 7, 8: Arribades irregulars a Itàlia, Grècia i Espanya (Gener 2016-Juny 2024)

Font: IOM (2024)

https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/DTM_Mixed%20Migration%20Flows%20to%20Europe_Q2_2024.pdf

Els gràfics 6,7 i 8 aporten xifres del nombre d'entrades per any pel període (2016 - mitjans 2024) als principals països d'arribada de immigrants: Itàlia, Grècia i Espanya.

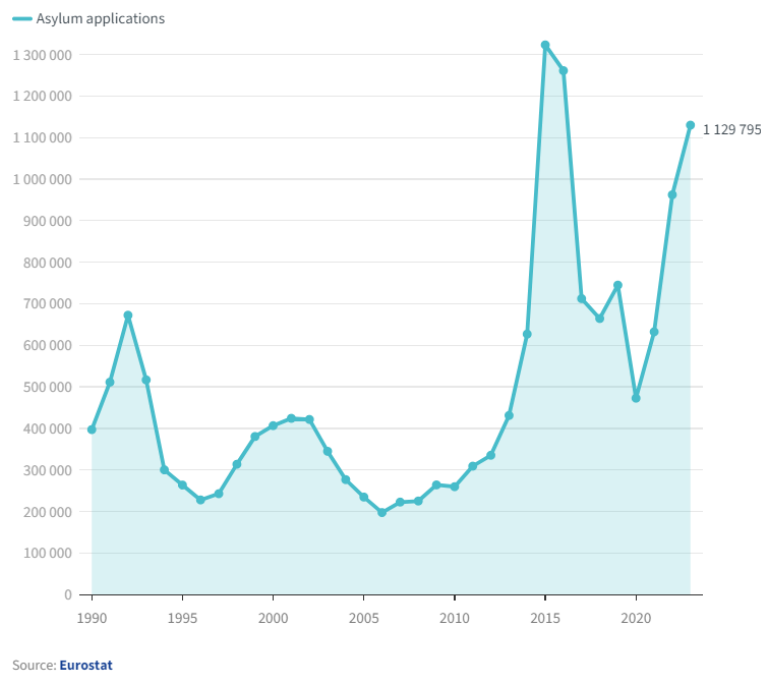
Fixant-nos en les vies d'entrada irregulars pel Mediterrani, Si ens fixem en els qui empren vies d'entrada irregulars a al UE a través del Mediterrani, crida l'atenció novament el pic de 2015 on només mitjançant la ruta de l'oest van entrar gairebé 900.000 persones, la majoria fugint de Síria i més de 100.000 emprant la ruta central. L'any següent, al 2016, el nombre es va reduir dràsticament, tot i que és el segon any amb més entrades irregulars de la sèrie, vinculat als mateixos motius de l'onada de persones que fugien al 2015 de la guerra a Síria. Aquell mateix any es va fer un pacte migratori entre la UE i Turquia, en el qual la UE pagava diners a Turquia per a que evités la sortida de migrants de les seves costes. En conseqüència, veiem un descens de circulació de persones per la ruta de l'est l'any 2017, mantenint la central com la més transitada i la ruta de l'oest comença a augmentar fins convertir-se en protagonista al 2018, any en que Espanya es converteix en un país protagonista com a punt d'arribada de persones migrants per mar, especialment les illes Canàries.

Els efectes de la pandèmia l'any 2020 es mostren amb una lleugera reducció del nombre de persones transitant el Mediterrani, però la poca diferència mostra com ni tan sols una pandèmia aturarà a aquells qui fugen de situacions de risc, posant de manifest com polítiques de tancar fronteres no serviran si el que es pretén és evitar que les persones en situacions límit migrin, ens al contrari, les empeny a situacions de encara més perill.

Des de 2020 al 2023 la ruta mediterrània central ha augmentat, reduïnt-se novament al 2024 fruit de l'externalització de fronteres. Com a mesura per evitar l'arribada de persones a les costes europees, així com al 2016 la UE va fer pactes amb Turquia, en la dècada de 2020 s'han fet pactes amb altres països del nord d'Àfrica com és el cas de Líbia, a la qual se li han donat diners a canvi de que dugui a terme un control més exhaustiu de les seves fronteres marítimes i eviti que aquells qui intentin creuar el Mediterrani puguin fer-ho.

Aquests gràfics ens serveixen com a prova de la inevitabilitat dels fluxos migratoris. Anteriorment, l'any 2014, la majoria d'arribades varen ser a Itàlia. Mitjançant l'anomenada Operació Tritó, es va tancar la ruta Mediterrània central, la qual cosa va desviar el flux de persones cap al Mediterrani Oriental, quan la majoria van arribar a Grècia. Posteriorment aquesta ruta es controla també amb acords amb Turquia i el flux es torna a reconduir, aquest cop cap al Mediterrani occidental, on Espanya es converteix en el país que més migrants rep al 2018 (Dominguez et.al 2020).

Gràfic 9: sol·licituds d'asil a la Unió Europea (1990-2023)

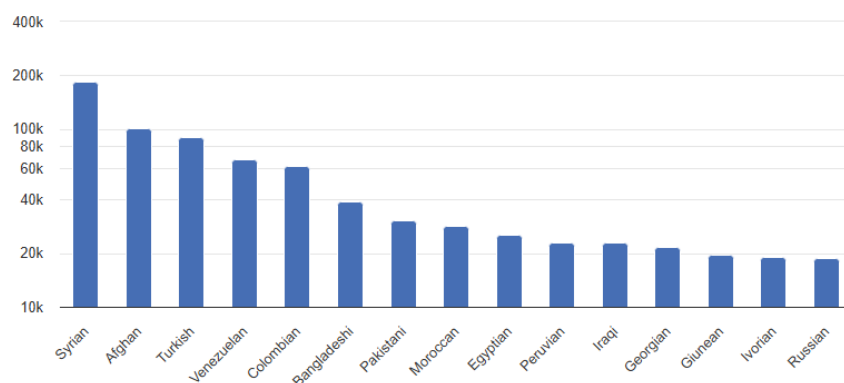

Font: European council <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/asylum-applications-eu/>

*Any 2020 es deixen de comptabilitzar les sol·licituds a UK.

Fixant-nos ara en els sol·licitants d'asil, veiem la clara correlació que hi ha entre els qui migren emprant rutes irregulars a través del Mediterrani i els qui sol·liciten asil un cop arriben a la UE, ja que les xifres mostrades anteriorment quadren amb les mostrades en aquest gràfic.

Gràfic 10: Top 15 nacionalitats dels sol·licitants d'asil per primer cop (2023)

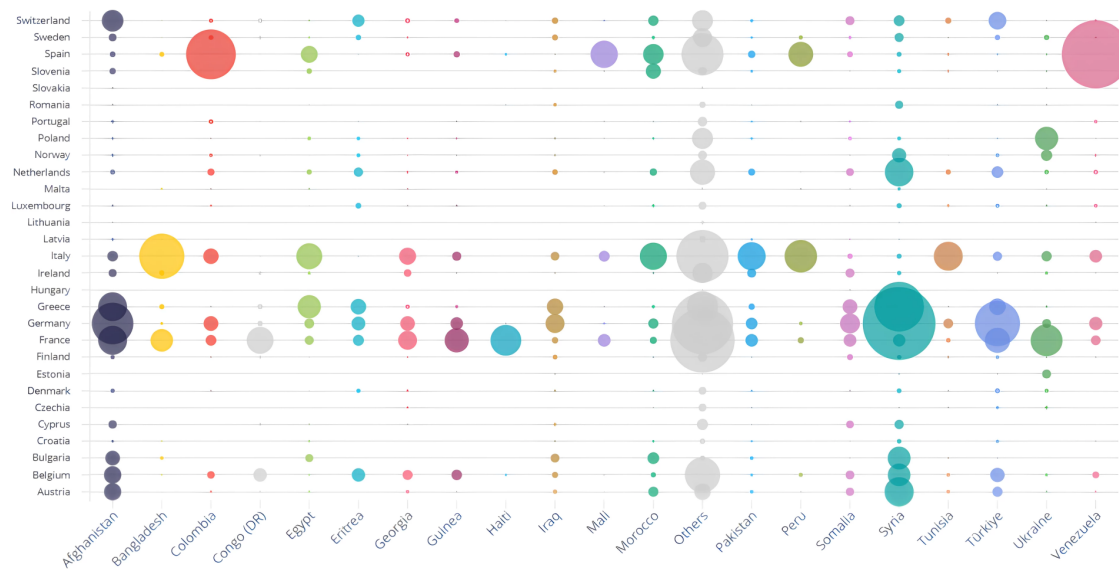

Font: Eurostat

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/statistics-migration-europe_en#migration-to-and-from-the-eu

Del 1,1 milió de sol·licituds d'asil rebudes al 2023, la principal nacionalitat que tenien els aplicants era la Síria, representant aquests gairebé 200.000, és a dir, el 18%. Podem quantificar així doncs la magnitud de les persones que entren a la UE sol·licitant asil i com Síria ha esdevingut un país protagonista com a lloc d'origen de moltes persones que han migrat cap a la UE i on han sol·licitat protecció internacional.

Gràfic 11: sol·licituds d'asil a la UE+, agrupats per país d'origen i destí. Octubre 2024

Source: EUAA Early Warning and Preparedness System (EPS) data as of 2 December 2024. [Click here for Data Tables \(EU+ Countries\)](#). [Click here for Data Tables \(Citizenship\)](#). * Data unavailable

Font: EUAA (European Union Agency for Asylum)

<https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum>

El gràfic 11 mostra dades només d'octubre de 2024, però ens serveix per veure els patrons migratoris que hi ha, així com la possible distribució entre països de la UE. És a dir, veiem una clara relació entre país receptor i país emissor. Se'n destaquen els següents:

Espanya va rebre el 90% de sol·licituds d'asil provinents de Veneçuela, el 77% de les de Colòmbia i el 72% de les de Mali.

Itàlia pel 78% dels aplicants de Tunísia, el 77% dels de Bangladesh, 60% dels de Perú i 58% de Pakistan.

Alemanya pel 53% de les provinents de Turquia, 47% de Síria, 35% d'Irak, 34% d'Afganistan.

França pel 99% de Haití, 70% del Congo (RD) 59% de Guinea, 50% de les de Ucraïna.

Taula 3: sol·licituds d'asil a la UE+. Octubre 2024

Country of origin	Asylum applications	Top 3 EU+ countries	First time applications	Decisions issued	Recognition rate %	Pending cases	Withdrawn applications	Resettlement arrivals
Syria	16,267	DE EL AT	15,969	11,724		108,214	1,732	402
Venezuela	7,428	ES DE IT	7,320	2,384		90,807	49	0
Afghanistan	7,242	DE FR EL	6,362	6,789		62,002	370	33
Türkiye	5,553	DE FR CH	4,985	5,294		71,825	1,221	0
Colombia	4,638	ES IT DE	4,538	2,566		98,365	191	0
Bangladesh	3,839	IT FR IE	3,689	2,971		47,448	156	0
Ukraine	2,909	FR PL NO	2,733	1,486		16,602	199	0
Morocco	2,800	IT ES SI	2,640	1,666		15,268	451	0
Egypt	2,599	IT EL ES	2,464	1,475		30,958	377	0
Peru	2,502	IT ES FR	2,459	1,104		44,609	55	0
Pakistan	1,912	IT FR DE	1,745	1,634		33,699	203	0
Somalia	1,816	DE EL FR	1,692	1,280		18,361	181	19
Georgia	1,588	FR IT DE	1,335	1,136		9,728	136	0
Tunisia	1,521	IT DE CH	1,387	919		7,666	126	0
Mali	1,464	ES FR IT	1,424	1,057		13,565	25	22
Eritrea	1,460	EL DE BE	1,420	1,208		19,216	146	71
Iraq	1,459	DE EL BG	1,265	1,267		18,915	239	16
Congo (DR)	1,454	FR BE DE	1,377	1,280		10,788	144	129
Guinea	1,413	FR DE BE	1,260	1,192		18,305	68	0
Haiti	1,370	FR ES BE	636	1,251		2,803	5	0

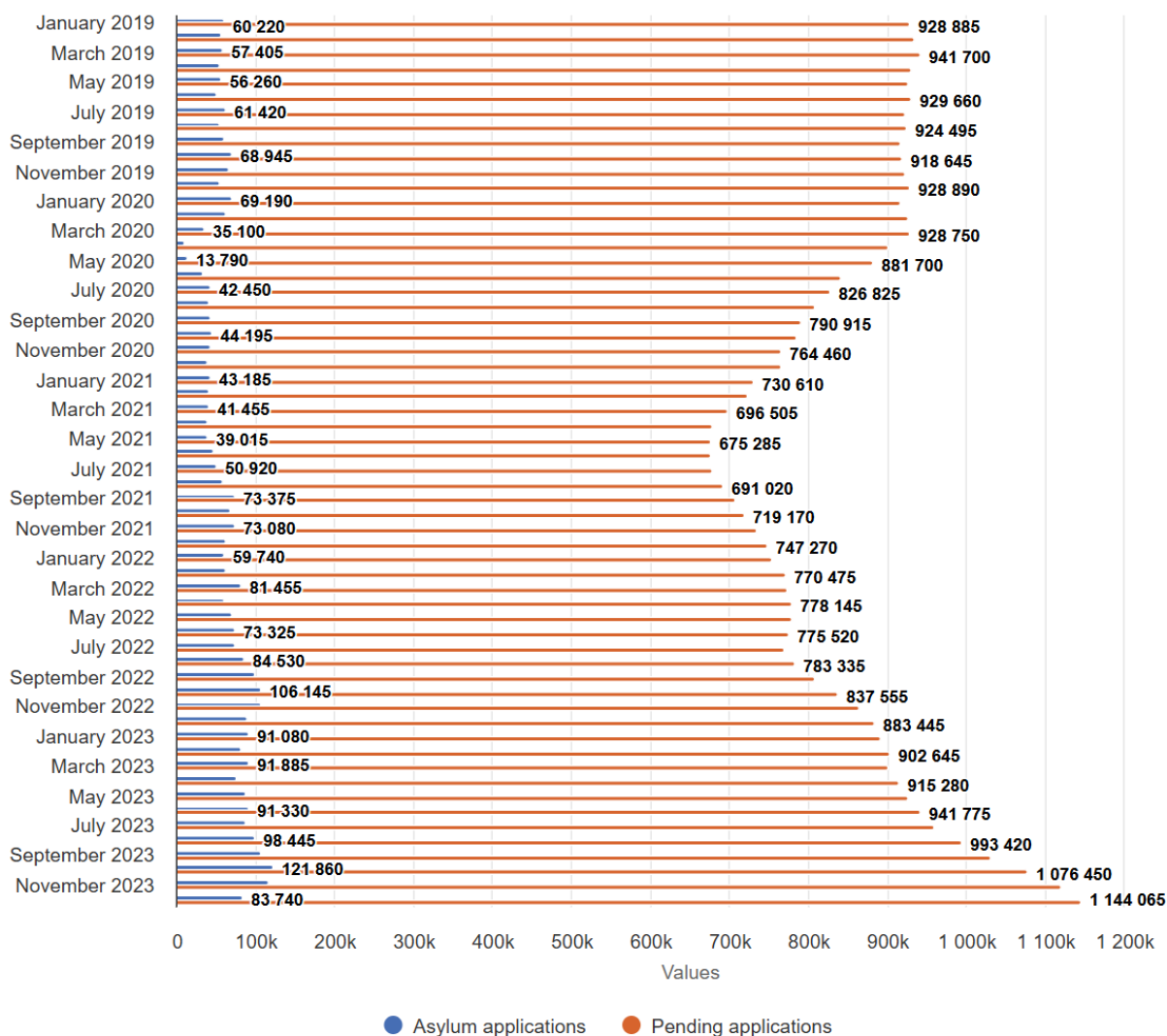
Font: EUAA

<https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum>

La taula 3 ens serveix per veure diversos valors. Respecte als principals països de la UE+ on apliquen segons país de procedència, el gràfic anterior ens dona aquesta informació de manera més visual. Però el més rellevant en aquesta taula és la taxa de reconeixement, és a dir, el percentatge de sol·licituds d'asil concedides i, el nombre del qual s'està parlant en cada cas (endreçada de més a menys), així com els casos pendents i resolts mes a mes.

Per aquest cas, a octubre de 2024 veiem com el ritme de resolució a les sol·licituds no és suficient, doncs a octubre de 2024 hi havia més de 100.000 sol·licituds d'asil pendents de tramitar de persones amb nacionalitat Síria seguit de 90.000 de persones amb nacionalitat veneçolana. Destaca alhora que la majoria de sol·licituds de nacionals siris i haitians son acceptades, mentre que la majoria de les d'aquells amb nacionalitat colombiana, veneçolana, peruana, bangladeshí, marroquí, egípcia, tunecina i georgiana, rebutjades.

Gràfic 12: nombre de sol·licituds d'asil pendents comparades amb el nombre total (Gener 2019 - Novembre 2023)

Font: Eurostat

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/statistics-migration-europe_en#migration-to-and-from-the-eu

El gràfic 12 mostra les sol·licituds d'asil entrants cada trimestre (blau) enfront les que ja resten pendents prèviament (taronja) pel període gener 2019 - novembre 2023.

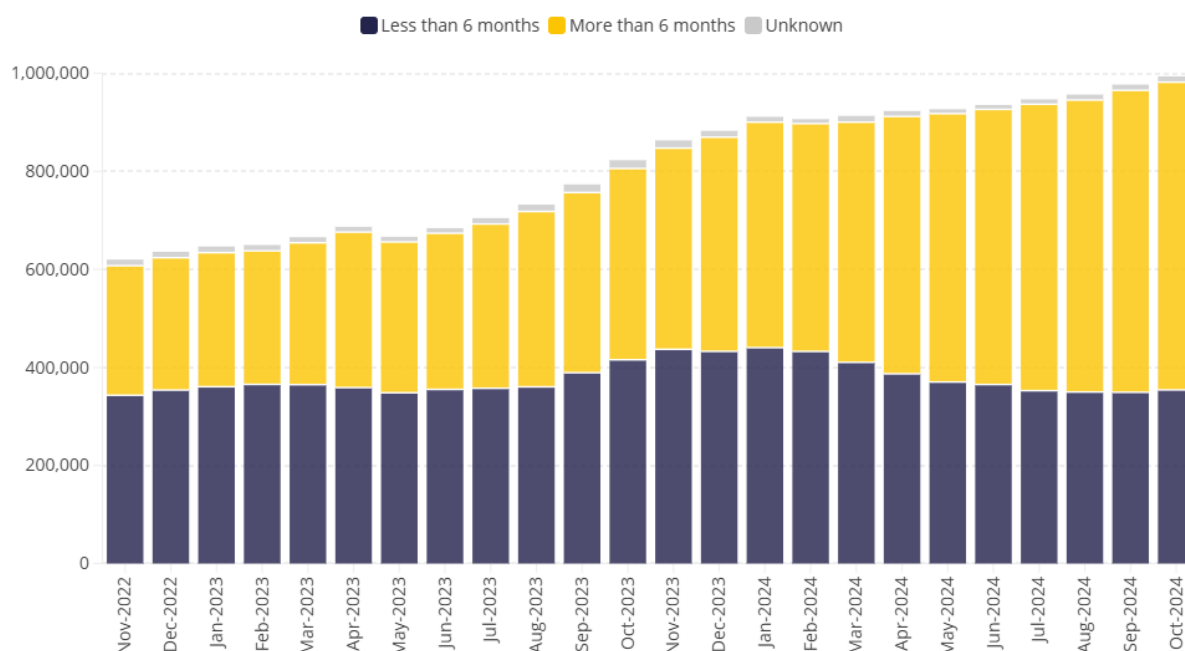
Veiem com al 2019 les sol·licituds pendents van romandre constants al voltant de gairebé un milió i, amb la reducció del nombre de sol·licituds d'asil fruit de la pandèmia de SARS-COV2 que va reduir els fluxos migratoris internacionals, al llarg del 2020 es va reduir fins a poc menys de les 700.000, essent maig de 2021 el pic més baix de sol·licituds pendents.

Des d'aleshores, ha anat augmentant al llarg del 2021 i primera meitat del 2022 de manera constant fins finals de 2022, moment des del qual ha augmentat de manera més accentuada, essent el 2023 l'any en que més sol·licituds s'han acumulat (taronja).

Destaca que tot i que sí que hi ha hagut un augment de noves sol·licituds (blau), els creixements entre aquesta i el total acumulat no van sempre acompanyats. Per exemple, pel període entre juliol i setembre de 2022, on tot i haver-hi un increment de noves sol·licituds de 21.615, s'acumulen 54.220. Tot i poder pensar a primera instància que pot estar relacionat a les vacances durant l'estiu, no s'observa el mateix canvi pel mateix període pels anys anteriors.

En resum, el nombre de sol·licituds d'asil pendents no ha fet més que augmentar ens les darrers anys. A finals de 2023 restaven pendents de resolució 883.000 sol·licituds d'asil, la qual cosa implica un 39% més que l'any 2022 i el doble que les pendents en el període 2017-2021.

Gràfic 13: sol·licituds d'asil pendents de resolució (Novembre 2022-Octubre 2024)

Source: EUAA Early Warning and Preparedness System (EPS) data as of 1 November 2024. [Click here for Data Tables \(EU+ Countries\)](#). [Click here for Data Tables \(Citizenships\)](#)

Font: EUAA

<https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum>

De les sol·licituds d'asil pendents, el gràfic mostra desglossat mes a mes la demora acumulada de sol·licituds d'asil pendents de resolució, distingint aquelles que porten més dels 6 mesos estipulats com a temps límit per a resoldre-ho de les que no. A finals de 2023, el 49% de les sol·licituds d'asil restaven pendents desde feia més de 6 mesos.

3.3. Casos d'èxit: societat civil com mecanisme de solidaritat migratòria

Entre la societat civil trobem mostres del que es poden considerar casos d'èxit per a assegurar rutes migratòries segures i, no només per garantir la seguretat en la ruta sinó també, un cop arribades al lloc de destí.

A continuació, se n'esmentaran tres casos: el del model d'apadrinament de refugiats canadenc; el cas particular d'una jubilada espanyola i vincular la prolemàtica del buidatge de zones rurals a proporcionar llar a refugiats.

3.3.1. Sistema de padrinatge privat canadenc

Pel que respecta al cas Canadenc, tot i no ser territori de la UE, fer-ne una anàlisi ens serveix per a poder identificar elements facilitadors de l'establiment de rutes migratòries segures. L'Estat de Canadà proporciona la oportunitat als seus ciutadans de dur a terme un patrocini privat de refugiats des de fa més de 40 anys. Hi ha diverses maneres de dur a terme aquest patrocini privat: essent 5 ciutadans amb residència permanent o nacionalitat canadencs o bé essent una organització ubicada a la comunitat. Per a tots els casos les persones que acullen han de demostrar comptar amb els recursos financers i capacitat d'allotjament adequats per acollir durant un any a la persona nouvinguda, garantint un acompanyament emocional i financer durant el primer any, es preten assolir una correcta integració a la societat de rebuda, així com un aprenentatge cultural per als qui apadrinen, contribuint així a la multiculturalitat de Canadà. Pel període compres entre novembre de 2015 i febrer de 2016, més de 25.000 refugiats siris van arribar a Canadà (UNHCR, 2017).

L'èxit de resposta de la societat civil ha arribat a desbordar les administracions, pel que al novembre de 2024 van enunciar que aturarien noves aplicacions durant tot l'any 2025, en que es preveu que s'acullin a més de 23.000 refugiats patrocinats de manera privada.

3.3.2 Iniciatives privades

Per a una avaluació dels casos d'èxit més àmplia, cal fixar-se no només en que les persones en moviment arribin a la UE mitjançant vies segures, sino també que un cop arribades, puguin formar part de la societat. Emilia Lozano és una jubilada espanyola que va fundar l'organització "Somos Acogida" la qual proporciona vivenda a joves migrants menors d'edat que en complir la majoria d'edat son expulsats dels centres on l'estat en té la seva tutela i queden al carrer.

Va començar ella sola portant a nois a casa seva al barri de Hortaleza (Madrid), però ràpidament es va quedar petit pel que va decidir muntar la "Casa de la Solidaritat" al poble on tenia una segona residència: La Puebla de Almoradiel (Toledo), la qual fou finançada amb la col·laboració dels veïns, al no disposar l'ajuntament de pressupost. En ella s'ajuda als nouvinguts a tramitar documentació i trobar feina i, un cop son independents, marxen i queda espai per a algú altre (La Sexta, 2024).

3.3.3. Zones en perill de despoblament com escenari per allotjar refugiats

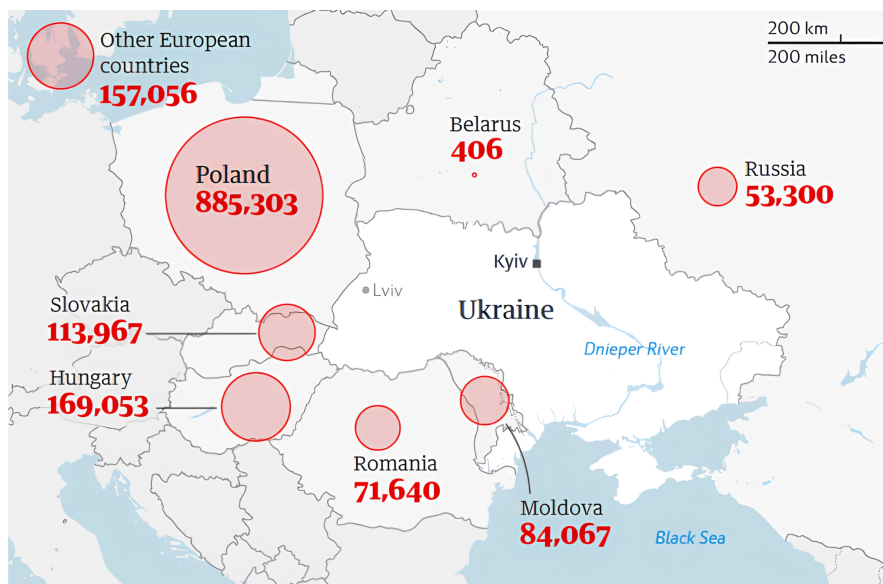
En primer lloc, l'esmentat cas de Riace (Itàlia), ja comentat a l'apartat 1.9 mostra com gairebé 500 persones immigrants van arribar a viure al poble, evitant que tanqués l'institut i revitalitzant un poble on primordialment hi vivien persones de la tercera edat.

En segon lloc, diversos municipis catalans han ubicat a refugiats en zones en risc de despoblació. Un és el cas de Campdevàrol, el qual ha arribat a integrar persones de la comunitat LGTBIQ+ refugiades procedents de llatinoamèrica a la seva població, assolint alhora nous objectius com trencar amb estereotips i apropar persones amb diferents històries de vida a un mateix lloc. Altra és el cas de Bellaguarda, que va acollir a una mare i tres dels seus sis fills provinents de Síria, la qual va poder arribar gràcies a que el seu fill més gran ja vivia a Barcelona. Actualment hi ha al voltant de 3.000 persones sota protecció internacional a Catalunya (Burguen, S. 2024).

Cal destacar però la necessitat de la participació de la població local, per evitar aïllament i re-estigmatitzacions, així com proporcionar a aquests refugiats de les condicions mínimes que garanteixin la seva dignitat, i no els condemnin a situacions d'aïllament, com pot ser el cas esmentat de Bellaguarda, per ser la única adulta provinent de Síria en tot el municipi (Burguen, S. 2024).

3.4. Casos d'èxit. Ucraïna, la prova de que sí és possible actuar institucionalment davant situacions d'emergència

Mapa 4: Desplaçats de Ucraïna (24 febrer 2022 - 5 març 2022)

Font: The Guardian (2022) amb dades de UNHCR

<https://www.theguardian.com/world/2022/mar/06/ukraine-fastest-growing-refugee-crisis-since-second-world-war>

El mapa 4 mostra els països veïns cap als quals van creuar en menys de 10 dies més de 1,5 milions de persones fugint de Ucraïna. Al desembre de 2024 hi havia 6,3 milions de persones amb estatus de refugiat amb nacionalitat ucraniana; alhora que 4,7 amb nacionalitat Síria. La possibilitat de les persones ucranianes de creuar cap a fronteres adjacents, trobant-se fronteres obertes davant d'una situació d'emergència, va permetre que la ruta emprada fos segura.

Tanmateix, s'han dut a terme diverses mesures per gestionar el control de fronteres amb Ucraïna de manera eficient alhora que reduint el temps d'espera mantenint un alt nivell de seguretat, entre les quals es troben: simplificació dels controls fronterissos amb Ucraïna, flexibilitat alhora de les condicions d'entrada; permetre creuar fronteres per punts no oficials per fer-ho; simplificar l'accés pels serveis de rescat; permetre el pas de elements personals i mascotes (European Commission (n.d)).

4. Anàlisi

Segons el filòsof Avishai Margalit, una societat decent és "aquella societat, les institucions de les quals no humilien a la gent sinó que respecten la seva dignitat". Els objectius esmentats anteriorment en aquest document, persegueixen la finalitat de fotografiar la realitat, per a poder materialitzar més i millor en la quotidianitat de les persones allò enunciat formalment. És a dir, que les persones que es veuen forçades a migrar, puguin veure materialitzats els seus drets amb accés a rutes migratòries segures.

La política, la qual és la manera com estructuram i organitzem les societats, travessa la vida de les persones en la seva quotidianitat, tot i que en alguns moments més que altres. En el cas de les persones que transiten rutes migratòries de manera forçada, les decisions polítiques tenen implicacions directes en les seves condicions de vida, així com en la possibilitat de conservar-la, tant en el trajecte com un cop arribat al territori on sol·liciten asil. Que hi hagi persones que hagin de posar en risc la seva vida per a fugir de situacions que ja la posen en risc, és una decisió directament política. I, per això, podem decidir si volem que aquesta situació es perpetui o no.

Fent aquest recordatori a la rellevància de la temàtica, ja feta a l'inici d'aquest document, així com els reptes i obstacles als que s'enfronten els diferents actors analitzats (persones en moviment, societat civil, estats, agències i institucions), i la confrontació d'interessos de cadascun d'ells, s'ha intentat donar resposta als objectius plantejats a l'inici.

4.1. Respecte a les principals rutes migratòries i els seus perills

La bibliografia i dades aportades mostren com els fluxos migratoris no s'aturen, independentment de les mesures que s'hi apliquin per intentar-ho. La pandèmia de 2020 fou mostra d'això, ja que si bé el trànsit per avió es va reduir molt notablement, el trànsit de

persones que migraven fugint de situacions de perill (que són els qui transiten les rutes més perilloses davant la manca d'alternatives), va romandre gairebé estable.

Les mesures orientades cap a fer més difícil el trànsit de persones, acaben tenint dos resultats que no es corresponen amb una reducció del trànsit de persones migrant, sino amb: (1) posar més en risc la vida de les persones que migren i (2) contribuir a la proliferació de xarxes de traficants, per ser els únics que poden proporcionar la opció de transitar les rutes oficialment tancades.

Els perills al qual s'enfronten les persones emprant rutes pel Mediterrani, pel Sahel, pels Balcans, o altres rutes perilloses es poden agrupar en diversos blocs.

- En primer lloc, els perills del propi trajecte en sí, això és: estar exposats al clima, la manca d'aigua i/o aliment, la manca de roba i/o calçat.
- En segon lloc, els perills dels mitjans de transport emprats, éssent principalment l'enfonsament d'embarcacions per estar massa plenes, no ser adequades per a la distància que han de recórrer o no tenir el manteniment i mesures de seguretat adequades.
- En tercer lloc, els perills de les xarxes de tràfic de persones. La vulnerabilitat de una persona que es desplaça de un punt a un altre sense res ni ningú més és extrema, a la qual cosa es poden afegir factors agravants pel cas dels infants i dones, per ser més susceptibles a caure en xarxes de tràfic sexual.
- En quart lloc, l'exposició a violència policial i manca de garantia de drets.

Respecte al primer objectiu, es pot afirmar que tot i els reptes per a l'obtenció de dades, existeix prou informació sobre quines són les principals rutes migratòries emprades per entrar a la UE. Obviant rutes molt transitades com és la existent entre països de llatinoamèrica i Espanya (per no tractar-se de l'objecte d'estudi per aquest cas), hem vist com la majoria de rutes en les quals ens estem fixant (aquelles emprades davant la manca d'alternatives segures i fugint de situacions de conflicte), convergen al Mar Mediterrani. Que aquesta sigui alhora la ruta migratòria més mortífera actualment, planteja una sèrie de qüestions que la UE ha de tractar amb major profunditat i comprensió de totes les dimensions i afectats, la qual cosa ens porta al segon objectiu.

4.2. Respecte les polítiques migratòries de la UE

En la avaluació de les polítiques migratòries de la UE, s'ha fet un anàlisi de les principals mesures aplicades al llarg de les darreres tres dècades, així com un estudi de com s'organitza a nivell institucional la UE per a governar les seves fronteres mitjançant diverses agències. Tanmateix, s'ha analitzat el vocabulari emprat en les diferents legislacions per a donar compte del canvi de discurs, de tons més humanitaris als anys 1990 a tons més securitaris als anys 2020.

En primer lloc, el plantejament de la immigració ha canviat de l'inicialment plantejat marc de la oportunitat a finals dels anys 1990, a l'actual marc de la seguretat i el perill desde la dècada de 2010. Als anys 1990 i inicis dels 2000, la immigració era plantejada com una oportunitat i una solució als reptes que enfronta la UE (tals com l'envelliment i la disminució de la seva població en veure's augmentada l'esperança de vida i reduïda la taxa de natalitat) per a mantenir els nivells de benestar social dels que gaudim a la UE. A partir dels anys 2010, però, amb l'arribada de molts sol·licitants d'asil, i arribant a superar el milió de sol·licituds l'any 2015 (xifra mai assolida anteriorment), els discursos securitaris van trobar cabuda i el discurs de la immigració ha passat veure's envoltat sota la idea de que aquesta suposa un perill per a les societats europees, així com un repte per a la seguretat de la UE.

En aquest context, la gestió de les fronteres de la UE ha esdevingut una qüestió cada cop més polititzada, on els interessos polítics del moment esdevenen el centre, enlloc de la protecció internacional a la qual tenen dret les persones qui fugen de situacions de risc.

Trobem proves d'això en diversos àmbits. D'una banda, a nivell institucional i en termes de repartiment de refugiats, el discurs passa d'apel·lar a principis de solidaritat, a principis de selecció. Això implica que serà la pròpia UE la que esculli quines persones i de quines procedències poden entrar, sense posar el focus en si tenen dret a que se'ls reconegui l'estatus de refugiat i, en conseqüència, gaudeixin de protecció internacional. D'altra banda, es fa un control de discurs selectiu on el país de procedència i la ruta migratòria emprada determina que se'ls defineixi unidimensionalment com a perillosos, ometent el seu potencial a les societats d'acollida; mentre que altres sí són contemplats amb les seves dimensions positives. Destaca així la convivència d'entendre el trespàs de persones per les fronteres vinculat amb el discurs econòmic de mercats interconnectats.

En segon lloc, hi ha tres qüestions que la UE ha d'afrontar amb la major celeritat possible, ja que aquesta tendència assolida en els darrers anys no es materialitza només en el discurs, sinó en les seves accions, les quals suposen una disminució de la seva credibilitat a l'hora d'autodenominar-se com garant de drets i vetlladora del compliment internacional. En aquest camí, la UE es posiciona més aviat com el que s'ha anomenat per part d'activistes per drets humans com a "fortalesa", en aplicar els drets de manera selectiva a unes persones sí i a altres no, que no pas com a garant de drets i vetlladora del dret internacional (com declara en els seus principis fundacionals i vigents avui dia).

Les accions a les quals es fa referència comporten un agreugament dels riscos, així com amplificar les dimensions de perill a les quals s'enfronten aquells qui migren per obligació. Les podem agrupar en tres:

- 1) Incompliment i manca de respecte amb el dret internacional, els objectius i els valors enunciats de la UE. Dins d'aquest àmbit trobaríem: la dificultat per arribar a acords entre els estats membres de la UE, l'incompliment dels acords en el repartiment del nombre de refugiats i el plaç en que s'ha de fer, l'endarreriment dels límits màxims de resolució de sol·licituds d'asil, la manca de rendició de comptes davant d'aquests incompliments i demores, etc.

- 2) Augment del perill de les rutes migratòries informals. Amb aquest subapartat ens referim a que, com ja s'ha mostrat tant amb la bibliografia científica com amb les xifres de persones transitant rutes informals, el tancament de rutes migratòries no contribueix a la reducció del trànsit d'aquestes, sino a que les persones qui necessiten migrar per fugir de riscos per a la seva pròpia vida emprin rutes més perilloses. Tanmateix, això contribueix a que es creï un mercat molt profitós on aquells qui cobren per deixar pujar a embarcacions als qui fugen de conflictes, puguin posar preus molt alts, en no haver-hi altres opcions.
- 3) Deformació dels imaginaris dels immigrants a la població de la UE. El constant bombardeig de informació on la majoria de *inputs* rebuts per la població en referència als immigrants està vinculat a la idea de perill, es contribueix a la deshumanització d'aquestes persones, dificultant que la societat es mostri receptiva a rebre refugiats i esdevenint societats menys solidàries, justament el contrari als valors enunciats en la creació de la UE.

Per tant, en l'anàlisi de les polítiques migratòries emprades per la UE per a donar resposta al segon objectiu, s'han detectat nous riscos per a les persones migrants, el qual era part del primer objectiu, donant constància del vincle entre ambdós.

4.3. Respecte els casos d'èxit en rutes migratòries segures

Pel que fa al tercer objectiu, cal recalcar que l'Estat no és una entitat dissociada de la societat, i que tant a nivell institucional com a nivell comunitari ambdós son actors que dibuixen la realitat social i que s'han de tenir tots dos en compte l'un a l'altre.

En la recerca de casos d'èxit de rutes migratòries segures, s'ha vist com la societat civil pot i esdevé una peça clau, posicionant-se i actuant davant de situacions on aquesta manifestava un descontent amb el curs d'accions de les institucions, les quals poden trobar ingredients per a la resolució davant preguntes sobre com gestionar la migració fixant-se en la societat civil.

El mecanisme d'apadrinatge privat de Canadà es presenta com una opció de la societat civil per actuar de manera directa en l'acollida de refugiats. És una mostra doncs, de casos en que la societat civil i l'estat s'hibriden, i on tots dos àmbits treballen de la mà per assolir societats més diverses, justes i amb el compliment dels drets de les persones migrants, contribuint així a societats més democràtiques on es redueixen els intermediaris entre la voluntat dels ciutadans i les accions realitzades.

Tanmateix, exemples com els casos de l'espanyola Emilia Lozano i de l'alcalde de Riace Domenico Lucano, són mostra de que existeix almenys un sector de la societat civil amb voluntat i capacitat d'oferir solucions i gestionar la migració de manera que s'enfoqui com una oportunitat de la qual tant immigrants com societat d'acollida se'n veu beneficiada.

Amb el cas de Ucraïna, es mostra com davant de situacions d'emergència, existeix la capacitat de reaccionar de manera ràpida i eficaç per part de les institucions, i que sí és possible agilitzar processos burocràtics i tramitar sol·licituds d'asil de manera àgil i ràpida, garantint així el compliment del dret internacional i de proporcionar opcions segures per a sol·licitar asil als qui fugen de situacions que posen en perill la seva vida.

Les institucions i la societat civil de la UE tenim a les nostres mans decidir si la gestió migratòria i el control de les fronteres exteriors que fem, es converteixen en un element facilitador cap a societats més democràtiques (i que mostren compromís amb el compliment del dret internacional i es posicionen com a societats garants i amplificadores de drets cap a tothom) o ens al contrari, com un element obstaculitzador cap aquestes.

Tanmateix, es considera aquest objectiu parcialment complert, ja que sí bé és cert que s'ha assenyalat la rellevància de la societat civil com a espai per a les institucions per a aprendre noves dinàmiques a adquirir en la gestió migratòria; no s'ha fet un anàlisi de casos de persones que hagin migrat evitant rutes migratòries perilloses, com podrien ser els casos de persones refugiades que hagin vingut de Síria o Afganistan en avió, per exemple. Si bé és cert que són la minoria, aquests casos existeixen, i no s'han pogut incorporar en aquest treball de recerca, la qual cosa li hagués donat una dimensió molt més completa.

IV. CONCLUSIONS

"Les violacions dels drets humans d'avui són les causes dels conflictes de demà"

Mary Robinson

La UE té deures urgents. Les contradiccions que enfronta en la gestió que està fent de les seves fronteres exteriors, entre els principis bàsics de la UE i les accions dutes a terme per les seves agències de gestió migratòria, obren la via a legitimar amplis espais entre allò enunciat (*de iure*) i allò realitzat (*de facto*) i, per tant, a desmuntar les institucions i l'estat de dret des de dins. La gestió migratòria no és sinònim de control fronterís. Cal un clar delimitament de competències amb indicadors que permetin una correcta avaluació de les accions preses, així com garantir mecanismes de rendició de comptes en cas de no complir allò acordat i enunciat. Tanmateix, és cabdal definir com s'avaluarà l'èxit d'aquestes mesures, doncs la societat resultant serà ben diferent si es pretén una reducció del nombre de persones transitant vies migratòries insegures perquè es materialitzin vies segures, a no pas perquè s'externalitzin les fronteres i se'ls impedeixi transitar-les de manera forçada, afegint encara més violència i vulneracions de drets a la trajectòria de vida d'aquestes persones.

Si bé la necessitat de rutes migratòries segures es pot defensar desde postures de caire més humanista o de caire més utilitarista, és un fet que són necessàries. Respecte postures humanistes, imaginant societats decents (sota la visió de Margalit) que evitin tots aquests riscos a les persones que ja fugen de situacions de perill i les quals tenen dret a protecció internacional. Respecte postures utilitaristes, en la immigració la UE pot trobar resposta a alguns dels seus principals reptes. Tanmateix, es pot recalcar com la multiculturalitat és beneficiosa en múltiples aspectes, mostra d'això és que millors empreses i universitats del món duen a terme accions afirmatives per garantir la multiculturalitat, ja que aquesta millora la creativitat i garanteix una millor detecció de les necessitats del conjunt de la societat. Els casos d'èxit esmentats donen visió de com l'acollida de persones, suposa un benefici per a la societat receptora, ja que arriba una persona amb tots els seus coneixements professionals i vivencials, que s'afegeixen al coneixement col·lectiu d'aquella societat.

Pot ser un clam perdut defensar que la gestió migratòria que cal és la opertura de fronteres, doncs una de les tasques fonamentals dels Estats és la de controlar els seus límits territorials, tot i que alhora sí s'aboga per aquesta opertura fronterissa per intercanvis de valors i accions. Tot i això, el reclam que es fa és que: la manera en com la Unió Europea legisla i gestiona la immigració provinent de països del sud global, vulnera el dret internacional i, això, no pot ser tolerable en una societat que s'autodenomina democràtica. Una legislació que no compleix els drets humans és l'inici de una pendent relliscosa cap a règims autoritaris i el fi de la democràcia.

En una entrevista realitzada al gener de 2024 a la filòsofa Marina Garcés, aquesta defensa que el pensament crític no ha de ser entès com un element obstaculitzador cap a l'obtenció de respostes. Afirmar que, sovint, davant de situacions d'emergència, el que s'exigeix són respostes immediates. Però, recalca que les respostes immediates, poden no ser les millors i que, precisament trobem aquestes formulant les preguntes adequades, a les quals s'accedeix únicament mitjançant la crítica.

Pel cas que ens ocupa, davant la emergència que comporta que hi hagi tanta gent patint vulneracions de drets humans; alhora que des de la pròpia UE estiguem socavant els valors de societat que es van defensar i ens estiguem contradint entre l'enunciat i l'acció; així com perdent un enorme potencial humà i on es pot trobar elements clau per a mantenir, millorar i amplificar el benestar existent a la UE; caldrà veure si som capaços de proporcionar bones respostes.

Les pàgines aquí presents són un intent de donar eines cap a una bona resposta a la pregunta que ens fem: Quins casos d'èxit de rutes migratòries segures cap a la Unió Europea trobem i com ens poden guiar a l'hora d'elaborar polítiques migratòries que garanteixin la dignitat i seguretat de les persones?

1. Ampliació per a futures investigacions

Seria interessant analitzar la societat civil en la seva possible doble vessant: d'una banda com element facilitador i d'altra banda com element obstaculitzador, a l'hora de la creació de rutes migratòries segures. Com a element facilitador, se n'ha fet una primera aproximació en la redacció dels casos d'èxit, on aquesta obté un rol protagonista. Com a element obstaculitzador, es podria fer un anàlisi de si discursos xenòfobs i que adreïn la migració com un perill obtenen un auge dels seus vots. Tots dos són certs i interactuen alhora, ens aquí la dificultat de les ciències socials on el nostre objecte d'estudi són les societats, amb les seves aparents contradiccions, complexitats i dimensions. Caldria doncs fer un estudi de coneixement i opinió de la població sobre la gestió migratòria i política d'asil de la UE; així com un estudi electoral.

Tanmateix, la principal crítica que faria a aquest treball de recerca i alhora la línia en la que voldria ampliar-ho, és fer més participació a les persones en moviment. En aquest propi document, es fa un anàlisi de les persones en moviment com actors passius, alhora que es a les societats de recepció se les estudia en la seva vessant activa, tant en l'esfera de la societat civil com en l'esfera institucional. És necessari incorporar el discurs de les persones migrant amb el rol protagonista que mereix, per tal de poder fer un correcte i complet anàlisi de la situació, amb el qual tindrem més eines per a complir amb l'objectiu principal d'aquest treball de recerca: l'orientació cap a polítiques migratòries que garanteixin la dignitat i seguretat de les persones. Considero la detecció d'aquesta dinàmica com un dels principals aprenentatges d'aquest treball de recerca.

V. REFERÈNCIES

1. Referències acadèmiques

Bochenek, Michael Garcia. 2023. The Persistent, Pernicious Use of Pushbacks against Children and Adults in Search of Safety. *Laws* 12: 34. <https://doi.org/10.3390/laws12030034>

Carbone, M. B. (2023). Migrants, refugees, invaders: responses to the Riace Model's inclusive citizenship project. *JOURNAL OF MODERN ITALIAN STUDIES*, 28(4), 415–432. <https://doi.org/10.1080/1354571X.2023.2198288>

Driel, E. (2020). Refugee settlement and the revival of local communities: lessons from the Riace model. *JOURNAL OF MODERN ITALIAN STUDIES*, 25(2), 149–173. <https://doi.org/10.1080/1354571X.2020.1716538>

Fernández-Rojo, D. (2021). EU migration agencies: The operation and cooperation of FRONTEX, EASO and EUROPOL. *European Law Review*, 46(6), 828-830. [https://uk-westlaw-com.sire.ub.edu/Document/IC769F0D053F311ECB10BFB9825FA6CFA/View/FullText.html?navigationPath=Search%2Fv1%2Fresults%2Fnavigation%2Fi0a89b9d3000019403bda15feadf0043%3Fppcid%3Df38c7559ec9c41d49253f684a19536ba%26Nav%3DUK-JOURNALS-PUBLICATION%26fragmentIdentifier%3DIC769F0D053F311ECB10BFB9825FA6CFA%26parentRank%3D0%26startIndex%3D1%26contextData%3D%2528sc.Default%2529%26transitionType%3DSearchItem&listSource=Search&listPageSource=47759afdd611e7bbd91d96f847792fd2&list=UK-JOURNALS-PUBLICATION&rank=2&sessionScopId=99f1334770c019060bf45d7a7836f41291c8dd0093f6942cbde2fd468e558f7a&ppcid=f38c7559ec9c41d49253f684a19536ba&originationContext=Search%20Result&transitionType=SearchItem&contextData=\(sc.Default\)&navId=33BAFAB768F8B2CF65778A5F03B9EB44&comp=wluuk](https://uk-westlaw-com.sire.ub.edu/Document/IC769F0D053F311ECB10BFB9825FA6CFA/View/FullText.html?navigationPath=Search%2Fv1%2Fresults%2Fnavigation%2Fi0a89b9d3000019403bda15feadf0043%3Fppcid%3Df38c7559ec9c41d49253f684a19536ba%26Nav%3DUK-JOURNALS-PUBLICATION%26fragmentIdentifier%3DIC769F0D053F311ECB10BFB9825FA6CFA%26parentRank%3D0%26startIndex%3D1%26contextData%3D%2528sc.Default%2529%26transitionType%3DSearchItem&listSource=Search&listPageSource=47759afdd611e7bbd91d96f847792fd2&list=UK-JOURNALS-PUBLICATION&rank=2&sessionScopId=99f1334770c019060bf45d7a7836f41291c8dd0093f6942cbde2fd468e558f7a&ppcid=f38c7559ec9c41d49253f684a19536ba&originationContext=Search%20Result&transitionType=SearchItem&contextData=(sc.Default)&navId=33BAFAB768F8B2CF65778A5F03B9EB44&comp=wluuk)

Häkli, J., Kudžmaitė, G. & Kallio, K.P. (2024) Devaluing personhood: The framing of migrants in the EU's new pact on migration and asylum. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 00, 1–15. <https://doi.org/10.1111/tran.12676>

Molland, S. (2024). Safe migration: Re-embedding as anticipatory, de-territorial governance. *Population, Space and Place*. <https://doi.org/10.1002/psp.2750>

Niemann, A., & Zaun, N. (2023). Introduction: EU external migration policy and EU migration governance. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(12), 2965-2985. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2193710>

Rowe, F., & Patias, N. (2020). Mapping the spatial patterns of internal migration in Europe. *Regional Studies, Regional Science*, 7(1), 390–393. <https://doi.org/10.1080/21681376.2020.1811139>

Stoffelen, A. (2022) Managing people's (in)ability to be mobile: Geopolitics and the selective opening and closing of borders. *Trans Inst Br Geogr.*, 47, 243–256. <https://doi.org/10.1111/tran.12486>

Willekens, F. (2019). Evidence-Based Monitoring of International Migration Flows in Europe. *Journal of Official Statistics*, 35(1), 231-277. <https://doi.org/10.2478/jos-2019-0011>

2. Altres referències

Agència de la Unió Europea per a l'Asil (EUAA). (s.d.). *Latest asylum trends*. Agència de la Unió Europea per a l'Asil. <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum>

Amnesty International

- Amnesty International (2024) *The state of world's human rights in 2024* <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/7200/2024/en/>
- Amnesty International (2018) *Canada's win-win solution for welcoming refugees* <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2018/02/canadas-win-win-solution-for-welcoming-refugees>
- Amnesty International (n.d) *What do we do: Refugees, asylum seekers and migrants* <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/>
- Amnistía Internacional. (2009). *El papel de Amnistía Internacional en la promoción y protección de los derechos humanos* (POL 33/001/2009). Amnistía Internacional. <https://www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/sites/4/2021/07/pol330012009spa.pdf>

Barker, H; Zajović, M (eds) (2022) *Black Book of Pushbacks*. Border Violence Monitoring Network <https://acrobat.adobe.com/link/track?uri=urn%3Aaaid%3Aascds%3AUS%3Acb5a9aaa-ee62-3286-a505-0d9122b69b8f&viewer%21megaVerb=group-discover>

Beaumont, P. (2022, març 6). *Ukraine: fastest-growing refugee crisis since the Second World War*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/06/ukraine-fastest-growing-refugee-crisis-since-second-world-war>

Burgen, S. (2024, juny 20). *"I was shot in the leg back home": The refugees reviving rural Spain*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/article/2024/jun/20/i-was-shot-in-the-leg-back-home-the-refugees-reviving-rural-spain>

Canadian Government. Sponsorship program for refugees. (n.d.) <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/refugees/sponsor-refugee/private-sponsorship-program/groups-five.html>

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR).

- Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (2023). *Informe sobre el Pacte Europeu de Migració i Asil: Anàlisi i implicacions*. CCAR.

<https://ccar.cat/wp-content/uploads/2023/12/Informe-CCAR-Pacte-Europeu-Migraci%C3%B3-i-Asil.pdf>

- Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. (s.d.). *La policía deporta a dos testigos clave de la muerte de Aramis Manukyan en el CIE de Barcelona*. <https://www.ccar.cat/la-policia-deporta-a-dos-testigos-clave-de-la-muerte-de-aramis-manukyan-en-el-cie-de-barcelona/>

Diario Oficial de la Unión Europea. (2016). *Reglamento (UE) 2016/679 del Parlamento Europeo y del Consejo de 27 de abril de 2016 relativo a la protección de las personas físicas en lo que respecta al tratamiento de datos personales y a la libre circulación de estos datos y por el que se deroga la Directiva 95/46/CE (Reglamento general de protección de datos)*. <https://www.boe.es/doue/2016/251/L00001-00076.pdf>

Die Zeit (2015) <https://www.zeit.de/politik/ausland/2015-08/ban-ki-moon-beruft-un-fluechtlingsgipfel-ein>

Domínguez de Olazábal, I., Ferrero Turrión, R., Mesa García, B., Pérez Ramírez, M., Pinyol-Jiménez, G., & Terrón Cusi, A. (2020). *Flujos migratorios en el Mediterráneo: Causas, políticas y reforma* (Documento de Trabajo Opex N° 102/2020). Fundación Alternativas. <https://fundacionalternativas.org/wp-content/uploads/2022/07/a30bf8e41e8e6ea483417ceadcd7cfad.pdf>

El Diario (2015) "Rajoy se resiste a comprometerse a una cifra concreta de refugiados acogidos por España". 4 de setembre 2015 https://www.eldiario.es/desalambre/rajoy-comprometer-refugiados-acogidos-espana_1_2501924.html

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2023). *Asylum in 2022*. AIDA Database <https://ecre.org/wp-content/uploads/2023/07/Asylum-in-2022.pdf>

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2016). *News. The March of Hope* <https://ecre.org/the-march-of-hope-refugees-in-extreme-humanitarian-conditions-try-alternative-crossing-path/>

European Commission.

- European Commission. (n.d.). *Statistics on migration to Europe*. European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en#refugees-in-europe
- European Commission. (n.d.). *Migration management: Welcoming refugees from Ukraine*. European Commission. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_en
- European Commission. (2020). *The New Pact on Migration and Asylum*. European Commission. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en

European Union Agency for Asylum. (2024). *Box 4: The principle of non-refoulement*. European Union Agency for Asylum. <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/box-4-principle-non-refoulement>

European Union. Principles and Values of EU (s.d.) https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_es

European Union. (n.d.). *History of the EU*. European Union. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en

Human Rights Watch (HRW)

- Human Rights Watch (2024) *World Report 2024. Events of 2023*. Human Rights Watch, New York https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2024/01/World%20Report%202024%20LOWRES%20WEBSPREADS_0.pdf
- Human Rights Watch. (2020). *World Report 2020: European Union*. <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/european-union>

LaSexta. (2024, septiembre 5). *Emilia explica su proyecto de acogida a jóvenes migrantes: "Decía que quiero viajes Imsero, ahora quiero estar con ellos"*. LaSexta. https://www.lasexta.com/programas/el-intermedio/emilia-explica-proyecto-acogida-jovenes-migrantes-decia-quiero-viajes-imsero-ahora-quiero-estar-ellos_2024090566da1e328aee7c000116f3b0.html

Médecins Sans Frontières (2024) *Death, despair and destitution: the human costs of the EU's migration policies* <https://msf.org.uk/sites/default/files/2024-02/MSB186623%28High%29-compressed.pdf>

Migration Data Portal. (2020). *International migration data*. Migration Data Portal. https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020&m=2&sm49=154

McAuliffe, M. Oucho, L.A (eds) (2024) *World Migration Report*. International Organization for Migration (IOM), Geneva <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

Missing Migrants Project <https://missingmigrants.iom.int/>

No Name Kitchen (2024). *NNK activities report 2023*. <https://www.nonamekitchen.org/wp-content/uploads/2024/06/NNK-Activities-Report-2023.pdf>

Open Arms (2022) *Report 2022* https://www.openarms.es/uploads/misiones/REPORT%202022_ENG_COMPLETE.pdf

Organización Internacional para las Migraciones (OIM)

- Organización Internacional para las Migraciones (2024). *Mixed migration flows to Europe: Quarterly overview (Q2 2024)*. Organización Internacional para las Migraciones.

https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1461/files/reports/DTM_Mixed%20Migration%20Flows%20to%20Europe_Q2_2024.pdf

- Organización Internacional para las Migraciones (2022) *World Migration Report 2022*
<https://migrationnetwork.un.org/resources/world-migration-report-2022>
- Organización Internacional para las Migraciones (n.d.). *Arrivals to Europe*.
<https://dtm.iom.int/europe/arrivals>

Parlamento Europeo. (2008, abril 14). *La UE y el futuro de los trabajadores migrantes: Nuevas propuestas para mejorar la situación*. Parlamento Europeo.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2008/ES/03A-DV-PRESSE_FCS\(2008\)04-14\(26499\)_ES.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_focus/2008/ES/03A-DV-PRESSE_FCS(2008)04-14(26499)_ES.pdf)

Tanquem els CIEs. <https://www.tanquemelscie.cat/p/el-cie-mata.html>

Sea-Watch (2024) Projektbericht 2023.
https://sea-watch.org/wp-content/uploads/2024/07/23-Sea_Watch-Projektbericht_EN.pdf

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- Data & Statistics (2023) Mid-year trends
<https://www.unhcr.org/mid-year-trends#:~:text=At%20the%20end%20of%20June,eve nts%20seriously%20disturbing%20public%20order>
- United Nations High Commissioner for Refugees (2017, February 27th). *Syrian family find safe harbour on the shores of Canada*. UNHCR.
<https://www.unhcr.org/news/stories/syrian-family-find-safe-harbour-shores-canada>
- Stories. Refugee or migrant: which is which? (2016a)
<https://www.unhcr.org/news/stories/unhcr-viewpoint-refugee-or-migrant-which-right>
- Vías para la admisión de los refugiados sirios (2016b)
<https://www.acnur.org/vias-para-la-admision-de-los-refugiados-sirios>
- UNHCR (n.d.a). *Sea arrivals to Europe*.
<https://data.unhcr.org/en/situations/europe-sea-arrivals>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (n.d.b). *Ukraine situation*.
<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (n.d.c). *Far and wide*.
<https://www.unhcr.org/news-and-stories/special-features/far-and-wide>

VI. ANNEX

1. Cites

Cita A:

“In the interest of swift and fair procedures for all applicants, whilst also ensuring that the stay of applicants who do not qualify for international protection in the Union is not unduly prolonged (...) Member States should accelerate the examination of applications of applicants who are nationals or, in the case of stateless persons, formerly habitual residents of a third country for which the share of decisions granting international protection is lower than 20% of the total number of decisions for that third country” (European Comission, 2020)

Cita B:

“To ensure an effective and high-quality decision making process, it is also necessary to put in place simpler, clearer and shorter procedures This will lead to a more efficient use of resources improving the rights of applicants, allow those in need of international protection to receive it faster and ensure the swift return of rejected applicants without a right to stay in the Union” (European Commission, 2020)

2. Abreviacions

DUDH: Declaració Universal de Drets Humans

EASO: European Asylum Support Office

Europol: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation

Frontex: European Border and Coastguard Agency

IOM: International Organization for Migration

UE: Unió Europea

UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees

països:

- AT: Àustria
- BE: Bèlgica
- BG: Bulgària
- CH: Suïssa
- CY: Xipre
- CZ: Txèquia
- DE: Alemanya
- DK: Dinamarca
- EE: Estònia
- ES: Espanya
- FI: Finlàndia
- FR: França
- GR: Grècia (EL per Eurostat)
- HR: Croàcia
- HU: Hungria
- IE: Irlanda
- IT: Itàlia
- LT: Lituània
- LU: Luxemburg
- LV: Letònia
- MT: Malta
- NL: països Baixos
- NO: Noruega
- PL: Polònia
- PT: Portugal
- RO: Romania
- SE: Suècia
- SI: Eslovènia
- SK: Eslovàquia